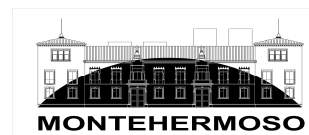

Gida didaktikoa Zinemaren eta Giza Eskubideen Gelak

PROVERBIO CHINO

Koordinazioa: Montehermoso Kulturuneko Ikusizko Arteen Arloa
Gasteizko Udala

Giden egileak: Elisenda Polinya eta Nieves Prieto Zinhezbarako

Aurkibidea

1. Zinema eta giza eskubideak	4. or.
1.1 Zinhezba	
1.2 Giza eskubideak	
2. Zinema-eskolak	9. or.
2.1. Sarrera	
2.2 Hezkuntza-asmoa	
2.3 Adinak	
3. Egoera ezagutzea: Aniztasunaren kudeaketa	12. or.
3.1. Kudeaketa ereduak	
3.2. Kontzeptuen gida	
4. Irudietan murgilitzea:	25. or.
4.1 Dokumentala	
4.2 Fitxa teknikoa eta sinopsia	
4.3 Historia bi momentu nagusitan	
4.4 Hiztegi zinematografikoa	
5. Zinema, Giza eskubideak eta Hezkuntza. Proposamen didaktikoak	31. or.
5.1 Aurreneko inpresioa	
5.2 Diskriminazioa	
5.3 Hitzen atzean	
5.4 Zer da edertasuna?	
5.5 Nik diskriminatzen dut, zuk diskriminatzen duzu, berak diskriminatzen du...	
6. Egizu zerbait	48. or.
7. Gehiago jakiteko	50. or.
8. Peters-en mapa	65. or.

Harremanetan jartzeko: Zinhezba
Programa Zuzendariak:
Helena González
Nieves Prieto

Tel.: 945 278 676
zinhezba@yahoo.es

1. Zinema eta Giza Eskubideak

1.1 Hitzaurrea

Zinemari eta giza eskubideei buruzko gela hauetan parte hartuko duten haur eta gazte gehienek azkenaldian zinera joateko aukera izango zuten edo, gutxienez, beren film gogokoenen DVDren bat etxean ikusteko aukera izango zuten. Zineen karteldegiek proposamenen aukera eskaintzen digute generoei eta tematikei dagokienez, arrazoi komertzialengatik gehienak iparramerikarrek ekoitzirikoak badira ere, "entertainment industry" deituriko arloan nagusi baitira, hots, "entretanimenduaren industrian".

Irabazi-asmorik gabeko elkartea dugu Zinhezba; neska-mutilen artean ezaguna eta ohikoa da, eta ikus-entzunezko euskarri bihurtzeko ideiarekin sortu zen, zine-areto gehienek ahaztuta duten genero batera hurbiltzeko gune izateko: Giza Eskubideen Zinema, entretenitzeko errealitatez gain gogoeta egiteko errealitateak ere eskaintzen dizkiguna. Uste dugu ondo dagoela tarteka zinera dibertitzera eta ebaditzera joatea, baina beharrezkoa da, halaber, istorio eta problematikei aurrez aurre begiratzea, urrunekoak izanagatik ere gero eta gehiago hartzen baikaituzte eraginpean mundu globalizatu honetan. Ahalegin txiki bat eskaintzen dugu aldatzen ari den eta bertako kide garen mundu hori ulertu eta hobeto ezagutzeko.

Zinema arma boteretsua da horretarako: mugimenduan dagoen argia gure erretinatik sartzen da gure garunera, emozioa eraginez eta gure imajinarioan beste errealitate bat finkatuz. Ikus-entzunezko bitartekoek, ezaugarritzat dituzten hizkuntza motak tarteko, gaitasunak estimulatzeko, globalizatzeko, sintetizatzeko, harremanak ezartzeko eta informazioak prozesatzeko, eta ikasteko beste bide baten garapena dakar horrek. Ikasleak, gero eta neurri handiagoan gainera, sozializatu egiten dira ikus-entzunezkoen eta informatikaren arloko bitarteko eta teknologien bidez, sarritan indarkeriazko edukiak biltzen dituztenak. Kontzientzia kritikoa sortzea beharrezko erreminta gertatzen zaie jasan behar dituzten irudi negatiboen bonbardaketa etengabetik babesteko.

Hori horrela, giza eskubideetan oinarrituriko hezkuntza (GEH) bultzatzen dugu, hots, prozesu bat, horren bidez pertsonak beren eskubideei buruz eta besteen eskubideei buruz ikas dezaten, ikaskuntza interaktibo eta parte-hartzaile baten esparruan. Giza Eskubideetan oinarrituriko Hezkuntzak jarreraren eta jokabideen aldaketa du aztergai, baita jakintzen eta informazioaren trukearen sustapena ere, eta hori guztia bakearen aldeko kultura batera bideratuta.

Komunikabideei esker iristen zaizkigun informazioek mundu osoan eskubide horiek izaten dituzten etengabeko urraketei buruz ohartarazten digute, mundu horrek blokeatu egiten baikaitu sarritan. Informazio zatikatu eta berehalako horren aurrean, giza eskubideetan oinarrituriko prestakuntza sakona proposatzen dugu, prestakuntza horren garrantziaz kontzientziatu eta ekintzarako motibatuzko, gizarte-sektore guztiak inplikatzeko hori aldarrikatzeko: hezitzaileak, gurasoak, gazteak, juristak, artistak, gizarte-hezitzaileak, sindikalistak: Giza eskubideak guztientzat dira eta guztien artean defendatzekoak dira.

1.2 Giza eskubideak

Justiziazko gutxieneko eskakizun moralak

Giza eskubideak edozein gizakik gizaki izateagatik galda ditzakeen oinarritzko eskakizunak dira, eta eskakizun horiek ezinbestean bete beharrekoak dira, gizaki moduan garatzeko oinarri-oinarritzko premiak edo beharrianak direlako. Funtsezko eskubide horiek gabe nekez egin daiteke bizimodu duin bat. Gizakiarentzat hain beharrezkoak direnez, honela izendatzen ditugu:

- **Unibertsalak:** gizaki guztiei aitortu behar zaizkie, inor baztertu gabe. Gizaki guztiei gizaki direla aitortuz bermatu behar zaizkien gutxieneko eskakizunak dira.
- **Lehentasunezkoak:** beste eskubide batzuekin gatazka sortuz gero lehentasunez babestu behar direlako.
- **Negoziatu ezinezkoak:** inongo gizarteak ezin dizkie bere kideei eskubide horiek ukatu. Adibidez, gizarte batek une jakin batean herritar guztien "eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak" betetzeko beharrezko baliabideak ez baditu, ezin du egoera hori besterik gabe onartu, gauzak aldatzea ezinezkoa dela argudiatuta; aitzitik, ahalegin guztiak egin behar ditu beharrezko baliabide guztiak lortzeko eta banatzeko, guztiak beren eskubideak erabiltzeko modua izan dezaten.

Gainera, gizarte guztiek lagundu behar lukete mundu osoan gizaki guztien eskubideak errespetatu daitezen, beren gizarte edo herrialdea edozein dela ere.

Hitz gutxitan esanda, giza eskubideak JUSTIZIAZKO GUTXIENKO ESKAKIZUN MORALAK dira, eta eskakizun horiek bete egin behar dira, horiek gabe ezin baita bidezko gizarte bat eta bake eta armoniazko mundu bat eraiki.

Giza eskubideen belaunaldiak

Giza eskubideak pixkana-pixkana aitortu eta onartu dira historia zehar, oraindik amaitu ez den ikaskuntza moraleko prozesu baten bitartez. Prozesu horretan bereiz ditzakegun hiru aldi edo aro nagusiei giza eskubideen "hiru belaunaldiak" esaten diegu.

- **Lehen belaunaldia: Askatasunerako eskubideak**

"Lehenengo belaunaldia" eskubide zibil eta politikoen da. XVI. mendearen hasieratik burgesia Antzinako Erregimenari aurre egin eta honako eskubideak aldarrikatzen hasi zen: bizirako eta segurtasun fisikorako eskubidea, pentsatzeko eta iritzia askatasunez adierazteko eskubidea, norberaren herriko gobernuan parte hartzeko eskubidea, legezko arrazoirik gabe atxilotua ez izateko eskubidea, inpartzialtasun-bermeekin epaitua izateko eskubidea, jabetza izateko merkataritzan askatasunez jarduteko eskubidea eta abar. Oro har, esan dezakegu eskubide horiek oinarritzko balio moral bat dutela gidari: askatasuna.

- **Bigarren belaunaldia: berdintasunerako eskubideak**

"Bigarren belaunaldia" eskubide ekonomiko, sozial eta kulturei dagokie; adibidez, lanerako eta bidezko soldata izateko eskubidea eta etxebizitza, osasuna, hezkuntza, kultura, erretiro-saria eta abar izateko eskubidea.

Eskubide horiek batez ere langileen mugimenduak aldarrikatu ditu azken mende hauetan. Horien bidez benetako laguntza edo babesa eman nahi zaie lehenengo belaunaldikoei; izan ere, eskubide zibilak eta politikoak nekez erabil daitezke, gutxieneko sarrera ekonomiko batzuk, gaixotasunei aurre egiteko laguntza edo gutxieneko kultura-maila izan ezean. Era horretako eskakizunak onartu ahala pentsamolde berri bat zabaltzen hasi zen; horren arabera, estatuaren eginkizuna ez zen besterik gabe ordena publikoa eta kontratuak betetzea, baizik eta modu positiboan jardutea, lehenengo belaunaldiko eskubideak bakar batzuen mesederako bakarrik izan beharrean denon esku egon zitezen. Horregatik, esaten dugu bigarren belaunaldi horretako eskubideak berdintasunerako eskakizunen multzoan sartzen direla.

- **Hirugarren belaunaldia: Elkartasunerako eskubideak**

“Hirugarren belaunaldiko” eskubideen arabera gizaki guztiek dute eskubidea ingurune osasuntsu batean jaio eta bizitzeko. Kutsadura eta zaratarik gabeko ingurune batean eta bakean dagoen gizarte batean jaio eta bizitzeko eskubidea ere badute. Eskubide horiek ez dira oraindik nazioarteko adierazpen batean jaso, baina aurrekoak bezain funtsezkoa dira: izan ere, kutsatutako ingurune batean edo gerra dagoen leku batean bizi denak nekez erabil ditzake lehenengo eta bigarren belaunaldietako eskubideak.

Nazioarteko elkartasuna funtsezkoa da hirugarren belaunaldiko eskubideak erabili ahal izateko. Nola lor liteke ingurumeneko kutsadura kentzea, herrialde batzuek ez kutsatzeko konpromisoa hartu arren, beste batzuek hartzen ez badute? Nola lor liteke gerrak betiko amaitzea, herrialde guztiek arma-trafikoa kontrolatzeko konpromiso tinkoa hartzen ez badute?

ESKUBIDEAK MUNDUAN ETA TOKI BAKOITZEAN ERRESPETATZEA

Eskubide zibil eta politikoak

Arlo horretan erdietsi den lorpenik handiena esklabotasuna ezeztatzea izan da, mundu osoan jarduera hori egiteko debekua betetzen den neurrian behintzat. Aipaturiko debekua 1956ko irailaren 7ko nazioarteko hitzarmen baten bidez ezarri zen. Hala ere, gaur egun herrialde askotan oinarritzko eskubideen urraketa sistematikoa eta masiboa da: torturak, desagertzeak, legez kanpoko atxilotaketak, presoek tratatu txarrak ematea, emakumeen bazterketa eta abar.

ONUren ahaleginak

Berez, nazioarteko komunitateak hartu behar luke bere gain bortxaketa horiek salatzen eta beharrezko neurri eraginkorrak hartzeko ardura, ONUren bitartez (horren helburu nagusia giza eskubideen babesa eta sustapena baita), oinarritzko askatasunak errespetatzen ez dituzten gobernuek beren jokabidea zuzen dezaten. Baina, jakina, erakunde horrek ezingo du ezertxo ere lortu, baldin eta askatasun horiek errespetatzen dituztela dioten herrialdeek laguntza material eta morala ematen ez badiote. Esperientziak erakusten digunez, nazioarteko erakundeek giza eskubideak errespetatzen ez dituzten gobernuei presioa egitea oso neurri eraginkorra izan daiteke herrialde horiek giza eskubideen arloan beharrezko berrikuntzak egin ditzaten.

Herritarren ekimenak

Oinarritzko askatasunak sendotzeko beren borondatez zerbait egin nahi duten herritarrek gobernuz kanpoko erakundeak (GKE) aukeratu ohi dituzte horretarako; adibidez Nazioarteko Amnistia, Nazioarteko Gurutze Gorria edo beste hainbat, erakunde horiek munduko herrialde askotan ari baitira lanean, eskubide horien bortxaketak salatzen eta biktimei laguntzen.

Gosea

Bigarren belaunaldiko eskubideei dagokienez, honako xehetasunak nabarmendu behar dira. Hirugarren Mundua esaten diogun horretan milioika lagun daude bizirik irauteko gauzarik beharrekoenak ere ez dituztenak. Janari falta, sendatzeko moduko gaixotasunak ezin sendatzea eta analfabetismoa dira munduko arazo nagusietako batzuk. Miseria da munduan gertatzen diren heriotzen arrazoi nagusia, nahiz eta, teknikoki, denon gutxieneko premiak betetzeko aukerak egon. Baina arazoa morala da, ez teknikoa. Azken batean, gizakien arteko elkartasun-ezagatik gertatzen da hori.

Lan-baldintza ezin txarragoak

Gaur egun herrialde askotan badira pertsona asko eta asko, tartean ume ugari, lan-baldintza guztiz osasungaitzetan lan egin behar izaten dutenak, egunean hamabi ordu edo gehiago sartuz, gizarte-segurantzarik edo langabeziarako laguntzarik gabe, eta ia-ia batere eskubide sindikalik gabe. Herrialde aberatsek ez dute hori gertatzeko eragozpenik jartzen, haien enpresak berak baitira herrialde horietan eskulan merkea eta erraza aurkitzen dutenak. Herrialde aberatsetako sindikatuek bai, protesta egiten dute, besteak beste era horretako lanak hartzeak Lehen Munduan lanpostu askoren galera sortzen duelako. Ginebran (Suedia) egoitza duen Lanaren Nazioarteko Erakundea (LANE) ONUren gidaritzapean ari da lanean era horretako arazoei irtenbidea bilatzeko. Hala ere, erakunde horretako herrialdeak arazo horiek konpontzeko beharraz erabat jabetzen ez badira, erakunde horrek bakarrik ezer gutxi egin ahal izango du.

Bakea eta oreka ekologikoa: premia-premiazkoa da elkartasunezko irtenbide bat bilatzea hirugarren belaunaldiko eskubideei dagokienez; salatu beharra dago herrialde aberatsenetako gobernuek ez dutela erabateko konpromisoa hartu kutsadura eta arma-trafikoa kontrolatzeko. Hori dela-eta, enpresa handiek kutsadura sortzen jarraitzen dute eta herrialde pobreetako gerra-gatazketan ari direnek erraz asko aurki ditzakete gerran jarraitzeko behar dituzten armak. Hala eta guztiz ere, ONUren agentzia batzuk eta GKE ugari sekulako ahalegina egiten ari dira natur ingurunea babesteko (ADENA, Greenpeace eta abar) eta beste erakunde batzuk gerra dagoen lekuetatik ihesi doazen errefuxiatuez arduratzen dira (ACNUR, Mugarik gabeko Medikuek, Munduko Medikuek eta abar)

Giza eskubideen aldeko ekintza

- Geure ingurunean

Batzuetan gu geu gara inguruan ditugun pertsonen eskubideak urratzen ditugunak, edo isildu egiten gara beste batzuek hori gure aurrean egiten dutenean. Badira etxekoandre batzuk beren familiako gainerako kideen mespretxua eta ia-ia esklabotasuna jasan behar dutenak. Ume batzuek beren ikaskideen bazterketa eta tratu txarrak jasan behar izaten dituzte. Batzuetan pertsona batzuei utzi egiten diegu eskolako materiala edo beste norbaitenak diren gauzak hondatzen, bidegabekeria bat egiten ari garela pentsatu gabe. Beste batzuetan, berriz, ingurumena zaborrez, zarataz edo kez kutsatzen dugu eta ez gara ohartzen denon eskubideen aurkako zerbaitegiten ari garela. Hitz gutxitan, giza eskubideak defendatzeko lehenengo guk geuk errespetatu behar ditugu, gure ingurunean bertan, eta geure buruari galdetu ze bidegabekeria egiten edo onartzen ditugun eta zer egin behar dugun egoera hori nolabait hobetzeko.

Giza eskubideen aldeko ekintzarako jardunbide orokorrak

Giza eskubideak gure ingurunean bete daitezen erne egoteaz gainera, horiek estatuan eta nazioartean sustatzeko egin litezkeen lanetako batzuk adierazi nahi dizkizuegu jarraian:

1. Horien berri ematea: pertsona guztiei ezagutaraztea, beraiek aldarrika ditzaten, eta eskubideak babesten laguntzea.
2. Agintariei eta partikularrei horiek betetzeko exijitzea, horretarako dauden legeko bide guztiak erabiliz: protesta-gutunak, sinadura-bilketa, manifestazioak eta abar.
3. Elkarrekin sortu eta horien alde lanean ari diren boluntarioen erakundeetan parte hartzea (ikusi aurkibideko 6. puntua).

2. Zinema eta giza eskubideei buruzko eskolak

ZINHEZBA irabazteko asmorik gabeko elkartea da eta zinema, hezkuntza eta bakea bultzatzen ditu.

ZINE, HEZKUNTZA eta BAKEA

Aurreko bi urteetan bezalaxe aurten ere Zinema eta Giza Eskubideei buruzko Eskolak egingo ditugu Euskadiko hainbat eskoletan; orain arte 1.600 ikaslek baino gehiagok parte hartu dute.

Hezkuntza-xedea

Zinema-eskolen helburua pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea da, balioetan heziz, eta horri begira ikus-entzunezko baliabidea hori erabiltzen dugu desberdintasun-egoerei buruzko jarrera kritikoa sustatzeko.

Alde horretatik, gure helburua da beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdintasun guztiak errespetatzeko: sexua, arraza, iritzia, erlijioa eta premiak; giza eskubideen urraketak identifikatzen ikastea eta sufritzen dutenenganako elkartasuna sustatzea; ingurune hurbilean eta hortik kanpo irtenbideak bilatzeko lanean sakontzea eta gizartea aldatzeko jarrera aktiboa sustatzea.

Honako hau ere egin nahi dugu....

1. Pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea, balioetan oinarritutako hezkuntzaren bidez.
2. Ikus-entzunezko baliabideei buruzko jarrera kritikoa garatzea, irudia ezagupenen unibertsoan txertatu ahal izateko.
3. Zinema-hizkuntza hobeto ezagutzea, sentsibilizazioa eta kontzientziazioa lortu ahal izateko bere adierazpen-baliabideak erakutsiz.
4. Beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdin denari errespetua izateko.
5. Giza eskubideen bortxaketak identifikatzea dagokien eremu guztietan eta sufritzen dutenenganako elkartasuna bultzatzea.
6. Eskubideak eta eskubide-urratzeak bereiztea, eta horretarako munduko eta estatuetako dokumentu eta adierazpen unibertsalak erabiltzea.

7. Giza eskubideen aldeko jarrera positiboak erakusten dituzten albisteak eta informazioak aurkitzea.
8. Leku bakoitzean eta munduan aukera litezkeen irtenbideak hobeto ezagutzea eta ekintza bultzatzea, ikasleen partaidetzaren bitartez.
9. Informazioa emateko hizkuntza eta adierazpideak aztertzea: prentsa, komikiak, zinema, erreportajeak... pertsonen eskubideak urratzea aztergai hartuta.
10. Pertsonen errespetu handiagoa izatea, beren adina, sexua, arraza, iritzia, premia eta kultura edozein dela ere.

Adinak

Zinema-eskolak 8 eta 18 urte bitarteko ikasleentzat eginak dira. Urteko programazioa adin-talde bakoitzarentzat egokitzen dugu, honako multzoak osatuz:

- 8 eta 12 urte artekoak
- 12 eta 16 urte artekoak
- 14 eta 18 urte artekoak
- 16 eta 18 urte artekoak

Zeharkako hezkuntza

Eskola hauetarako giza eskubideekin zerikusia duten hainbat gai proposatzen ditugu; era horretan, irakasleek, hezitzaileek eta ikasleentzako kideek edukiak gelan landu eta zentroaren proiektuan zeharka sartu ahal izango dituzte irakasgai desberdinen bitartez.

Filma ikusi ondoren (euskaraz eta gaztelaniaz) gizarte-hezkuntzako tailer bat egingo dugu gogoeta pertsonal eta kolektiboa egiteko; horren osagarri gida didaktikoa prestatu dugu, irakasleek edukiak ikasgelan lantzen jarraitzeko modua izan dezazuen.

Gidaren egitura

Proposamenaren irizpide orokorra filmari buruzko galdera egokiak egiten jakitea da, ematen digun informazio-mota behar bezala balioesteko eta aztertutako arazoei dagokienez duen ikuspegia zehazteko.

Gida didaktikoa filma du abiapuntu eta elkarren osagarri diren 5 atal ditu, era honetan antolatua:

- Lehenengo atalean zinema, hezkuntza eta giza eskubideak lotzen ditu ZINHEZBAren proposamenaren bidez.
- Bigarren atalean azterketa sozial, politiko, kultural edo ekonomikoa egiten da, landu beharreko gaiaren arabera, eta hori hezkuntzarako erreferentzia-material gisa erabiliko da.

- Hirugarren atalean, hezkuntzaren eta giza eskubideen arteko lokarri den filmaren beraren azterketa egiten da, eta ikus-entzunezko baliabidea hezkuntza-tresna gisa erabiltzen da. Giza eskubideen inguruko gai batzuk lantzeko aukera emango dizueten funtsezko ideiak ateratzen dira. Atal horretan ikus-entzunezko baliabide horri buruzko oinarritzko glosategi bat aurkituko duzue.
- Laugarren atalean jardueretarako proposamen bat egiten dizuegu; helburu zehatzak, aztertu beharreko kontzeptuak, erabili beharreko jardunbideak eta haur eta gazteengan sustatu beharreko jarrerak azaltzen dizkizuegu; aldez aurretik garbi utzi behar dugu horiek ez direla baliabide berriak, ikasgelan zuen pedagogia-lanerako lagungarri izan daitezkeen jarduera eta iturriak baizik, eta aurrerantzean ere jarraipena izan beharko dutela. Oso garrantzitsua da eskolako hezkuntza-komunitate guztiak bere konpromiso pedagogikoaren bidez Giza Eskubideak defendatzea.
- Gidaren azken atalean bertako gaiak aztertzeko oso baliagarriak iruditzen zaizkigun baliabide batzuk azaltzen dizkizuegu, taldearen jarduerak bere premien arabera egokitu ditzazuen.

3. Aniztasunaren kudeaketa: kulturartekotasun-ikuspegia

3.1 Kultura-aniztasuna kudeatzeko ereduak

Gizarte batean, kultura-aniztasunaren kudeaketa posizionamendu politiko nahiz ideologiko ezberdinetatik eman daiteke. Historian zehar, erantzun posible ezberdinak aurki ditzakegu, gehiengo kulturala duen taldeak gutxiengoarekiko duen jarreraren arabera; genozidiotik integrazio soziokulturalera. Aurreko mendeko bigarren erditik aurrera, ikuspegi demokratiko batetik ikusita, aniztasuna kudeatzeko eredu teoriko ezberdinak sortu zituen debate garrantzitsua hasi zen. Gaur egun eredu hauek klasiko bihurtu dira.

3.1.1. Kultura-aniztasunarekiko erantzunak

Kultura-aniztasuna ez da fenomeno berria. Historikoki, gizarteek erantzuna eman behar izan diote euren barneko aniztasunari, etab aita hau kudeatu ere. Erantzunak aniztasuna oso ezberdinak izan dira, beti ere posizionatze politiko eta ideologikoei erantzuten. Kudeaketa politikak eta gutxiengo kulturala gizarte batean sartzeko aukerak, neurri handi batean, gehiengoko taldearen jarreraren arabera izango da.

Ondoren gehiengo duen taldearen jarrera posibleak eta honekiko erantzunak aztertuko ditugu:

ANIZTASUN KULTURALAREKIKO ERANTZUNAK: GEHIENGOAREN JOKABIDEAK

Gutxiengoaren hizkuntza eta identitatea mantentzea xedea?

Gehiengoaren kultura eskaini eta erakusteko xedea?

	BAI	EZ
BAI	Integrazio Kulturala	Asimilazioa
EZ	Kultura-bereizketa	Etnozidio/Genozidio

*Francesc Carbonell-en eskema betetik aterata

Gutxiengoaren kulturaren mantentzea errazten ez denean eta gutxiengo atalde handienera sartzeko aukera ere ematen ez denean, aukera bakarra gutxiengoaren desagertzea da.

1. Gehiengoak gutxiengoaren kulturaren mantentzea errazten ez duenean eta gutxiengo atalde handienera sartzeko aukera ere ematen ez duenean, aukera bakarra gutxiengoaren desagertzea da. Aukera hau modu ezberdinetan gerta daiteke:

Genozidioa

Gutxiengo etniko edo kultural baten kideen hilketa sistematikoari esaten zaio. Arrazakeriak historikoki genozidioa legitimatu du. Hego Amerikako indioen hilketa masiboa, Alemania naziko holokausto judua, Ruandako Hutu eta Tutsisen arteko sarraskia eta gaur eguneko beste adibide batzuk justifikatuak izaten dira, gutxiengo horiek ez direlako gizakitzat hartzen, eta beraz, hauek hiltzea ez delako krimen moduan ulertzen.

Etnozidioa

Gutxiengo etniko edo kultural baten kideen bizitzeko eta pentsatzeko moduen suntsiketa sistematikoari esaten zaio. Etnozidioa ere arrazakeriazko planteamenduetan oinarritzen da: talde ezberdinen hierarkizazioa eta talde dominatzailea hobea eta besteekiko nagusiagoa dela pentsatze dira kulturak suntsitzeko justifikazioak dira. XVI. mendean, inperio kolonialen zabaltze garaian eta gaur egun arte, Hego Amerikako misiolari batzuen lan ebanjelizatzailea etnozidioaren adibide izan daiteke.

Kanporatzea

Ezberdina dena ezabatzeko beste modu bat nahitaezko lekualdatzea ego talde batzuen kanporatzea da: Espainian, adibidez, XV. Mendearen amaierako juduen kanporatzean adibide bat daukagu.

2. Gutxiengoa diren taldeak barneratzea ukatzetik datorren beste erantzun posible bat, nahiz eta haien kultura mantentzea onartu, **segregazioa** da.

Segregazioa: komunitate etniko, kultural, erlijioso, etabarren banaketa politika.

Segregazioak neurri ezberdinak erabiltzen ditu, eta komunitate ezberdinek tratu ezberdina jasoko dute, eta ez dute haien artean kontakturik izango.

Planteamendu honen arabera, neurri ezberdinak erabiltzen dira: komunitate ezberdinek tratu ezberdina jasotzen dute eta ordenazio ezberdinen menpe daude. Postura hau arrazakeriaren oinarrietan sortu denean, **arraza-segregazioa** sortu du. Honen adibide historikoak EEBBetako segregazio politikak (kasu batzuetan 60. hamarkadaraino) edo Hego Afrikako **apartheid** (1948 eta 1991 artekoa) dira. Azken kasu honetan azpimarratu behar da talde dominatzailea ez zela berez gehiengoa zuena: gutxiengo zuriak (botere kolonialaren oinordeko zuzena) gehiengo beltza kontrolatzen zuen (gehiengo "murriztua" bihurtu zena).

3. Euren kultura mantentzeko taldeek duten eskubidea ez onartzetik datorren beste erantzun bat **asimilazioa** da. Jarrera honen arabera ez dira "ezberdinen" eskubide kulturalak onartzen, hauek gizartean barneratzeko gehiengoa duen taldeari edo dominatzailea den taldeari asimilatzea behartuta daude.

Asimilazioa: aniztasuna ukatzen duen edo onartzearen ez duen jarrera. Gutxiengoak gehiengoari asimilatzea espero da, hau da, euren kulturari uko egitea eta gehiengoaren trazu kulturalak eurenak balira bezala onartzea.

Asimilazioak ez ditu gutxiengoen eskubide kulturalak onartzen, eta hauek populazio dominantearekin elkartzea edo urtzea espero dute, euren berezitasuna eta identitatea galduz.

Historikoki asimilazioa oso ohikoa izan da erantzun moduan. Gutxiengoaren taldea talde dominatzailearen barruan disolbatzen den bakoitzean gertatzen da (baloreak, jarrerak eta inposatzen zaizkien beste eduki kulturalak onartzen edo kopiatzen). Espainiako historian dagoen adibide argi bat juduak eta musulmanak dira (alternatiba kanporaketa zen); beraz, ez bakarrik ohiturak, baizik eta janzkera, jateko modua, etab. , baizik eta izen abizenak ere aldatzera behartuak izan ziren.

Ikusi ditugun adibideak berdintasunezko gizarte batean inkongruenteak dira, eta beraz gure gaur eguneko testuinguru politiko nahiz sozialean planteatzen ezin daitezkeen aukerak dira. Hala ere, tamalez, hauek bezalako egoerak ez ditugu bakarrik aitzinean aurkitzen, gaur eguneko historian ere Giza Eskubideak eta askatasun demokratikoak bermatuta ez dauden testuinguruak aurki ditzakegu. Hutus eta Tutsis-en hilketak, Ruandan, edo bosniar eta serbiarren artean lehengo Jugoslavian, kontuan ez hartzeko mingarriegiak eta gertuegiak diren genozidioak dira.

Ikastetxeetan

Erantzun mota hauek ondorio zuzenak izaten dituzte gure ikastetxeetan:

-Politika segregazionistek hezkuntza sistema segregatuak dakartzate (eta hau gutxiengoek hezkuntza izateko duten eskubidea onartzen denean, ez baita da beti horrela izan).

-Ideologia asimilazionistek hezkuntza arloan edozein ezberdintasun ukatzea eta ahaztea eragiten dute: kultura dominatzailea da hezkuntza sisteman bere lekua duen kultura bakarra, eta gutxiengoa eratzen duten taldeetako kideak honetara inolako euskarri edo laguntza espezifikorik gabe ohitu behar dira.

Argi dago ideologia hauek ez dutela bakarrik kalteberatasun bereziko egoera edo gutxiengoen diskriminazioa ez gaitzitzea eragiten, ezberdintasunak sustatu eta indartu ere egiten dituzte.

3.1.2 Aniztasunaren kudeaketari buruzko eztabaida garaikidea.

Gaur eguneko gizarte demokratikoetan, aniztasuna nola kudeatu behar den aztertzen duen eztabaida **integrazio kulturalaren** ikuspuntutik kokatu behar da batez ere, oinarrizko giza eskubide eta askatasun demokratikoen onarpenetik abiatuz. Dena den, nabardura posible asko daude, eta kasu batzuetan aukerek jarrera asimilazionista zein segregazionistekin zerikusia izan dezakete. Hala ere, termino hauek aurreko atalean ikusi ditugunekin konparatuz, esanahi oso ezberdina hartzen dute aniztasunaren kudeaketari buruzko eztabaida garaikidearen esparruan kokatzen ditugunean.

Aniztasunaren kudeaketari buruzko eztabaida garaikidea, EEBBetan eta Kanadan hasi zena, esparru demokratikoaren barnean ulertu behar da beti.

Kanada eta EEBBetako Ipar-ameriketako gizarteak izan ziren 60. hamarkadan eta indar bereziarekin 70. hamarkadan eztabaida hasi zen eremua, euren populazioaren osaketa anitza eta gutxiengo etniko zein kultural garrantzitsuen existentzia dela eta.

Europako estatuetan, nahiz eta barneko aniztasun kulturala eta gutxiengo historikoen presentzia izan, pluralismo kulturalaren gaia ez zen beranduago arte planteatu. Bigarren Mundu Gerrak mugimendu migratorio garrantzitsuen hasiera suposatu zuen (sarrera eta irteerakoak), bereziki 50. eta 60. hamarkadetan. Fenomeno hau eta Europako ipar-mendebaldeko herrialdeen berreraikitze eta handitze industrial eta jaiotza-tasaren murrizketa aldi berean gertatu ziren.

Europar, eztabaida hau atzeritik etorritako etorkinen presentziak eraginda hasi zen.

Garai honetan Europako hegoaldeetik edo kolonietatik etorritako eskulan atzeritarraren sarrerak erdialdeko eta iparraldeko Europako gizarteak (Alemania Federala, Frantzia, Belgika, Suitza, Holanda eta Austriakoa, batez ere) aldatu zituen. Herrialde Europarrek euren eredu eta politika propioak sortu behar dituztela pentsatzen hasi ziren. Espainian, eztabaidaren garapena pixka bat beranduago hasi zen, batez ere 90. hamarkadatik aurrera, bereziki populazio atzeritarrarekin zuzenean erlazionatzen dena.

Aniztasunaren kudeaketaren eredu teorikoak

Aniztasunaren kudeaketari buruzko eztabaida, bai Ipar Amerikako testuinguruan baita Europakoan ere, XX. mendeko azken hamarkadetatik hona aldatzen eta garatzen joan diren ideia eta kontzeptuen inguruan eratzen joan da, proposamen eta eredu ezberdinak sortu dituenak. Nahiz eta zentzu generikoan eredu hauek aniztasun kulturalaren kudeaketarako aukera ezberdinak planteatu, gehienetan migrazio-fenomenoen eta migrazio-jatorria duten populazioen presentziaren testuinguruan garatu dira.

Eredu ezberdinen artean ez dago norabide bakarreko garapenik; Kokatze teoriko zein politiko ezberdinetan oinarritzen dira eta garatzen diren testuinguruaren arabera dira.

Eredu ezberdinen artean ez dago norabide bakarreko garapenik, nahiz eta batzuk besteak baino zaharragoak izan. Egia esan, jarrera teoriko zein politiko ezberdinetan

oinarritzen diren eta gartzen diren testuinguruaren arabera diren eredu ezberdinak dira.

Eredu segregazionista

Ikusi dugun jarrera segregazionistetik hartzen du bere izena, baina perspektiba demokratiko batetik ulertzen saiatu da. Eredu honentzat, migrazioa egoera aldi baterakoa eta ekonomikoa da, eta beraz ez dago ba loreen edo ohituren trukaketarik edo populazio etorkinaren gizarteratzea sustatzen (honek ez du esan nahi euren eskubidean errespetatzen ez direnik). Talde hauek gizarte hartzailetik banatuta mantentzen da, lana eta egonaldia amaitu eta jatorrizko herrira itzuliko diren zain.

Honen adibide bat Alemaniaren "langile gonbidatua" deituriko ereduan ikus dezakegu. Honek, eskulanaren behar handiko une batean atzerriko langileen sarrera onartzen zuen. Biztanleriaren sektore hau biztanle alemaniarretatik banatuta mantentzen zen eta ez zen integratzea sustatzen, eredu honen ideia arabera, lana amaitzean langileak euren jatorrizko herrira itzuliko zirelako.

Eredu asimilazionista

Eredu hau, perspektiba demokratikotik ulertua, biztanleria etorkina gizarte hartzaileak zehazturiko balore eta lege unibertsalei egokitu behar da. Etorri berri den gizartearen balore eta ohiturak errespetatzen dira, eta pertsona guztien berdintasuna onartzen da, aurretik definituriko eredu unibertsala aldatzen ez duten bitartean. Hala ere, eredu honek ezin du gatazken sorrera ekidin, jatorri etorkineko biztanleria, azken finean bere jatorriarengatik diskriminatua izaten ari delako.

Eredu frantsesa honen eredua da. Honen arabera, atzerriko jatorriko jendeak eskubideko hiritartasuna lortuko du "frantsesak" diren balore komun batzuen onartzen dituen bitartean, eta balore hauek dira nagusitzen direnak eta alor publikoan aintzat hartzen diren bakarrak. Kasu honetan, aniztasun kulturala alor pribatura mugatzen da.

Kultura-aniztasuneko ereduak

Talde kultural ezberdinen segmentazioak bereizten du, haien artean oso kohesionaturik daudenak baina elkarrekiko influentziarik izan gabe. Eredu honen arriskua ghettoen sorrera eta diskriminazioa dira, komunitateak modu hierarkizatuan antolatzen direlako eta talde bakoitza bere barnean itxita geratzen delako.

Adibide hau eredu anglosaxoian aurkitu dezakegu (mosaikoa, "melting pot"...), batez ere EEBBetan, Ingalaterran eta Kanadan garatua.

Ikastetxeetan

Gizarte batzuetan, perspektiba honek gutxiengoentzako eskola bereziak eraikitzea eraman ditu: Ingalaterrako musulmanentzako edo pakistanientzako eskolak, adibidez. Ez da perspektiba segregazionistarekin nahastu behar, kasu honetan berdintasuna eta komunitate zein talde kultural guztietan eskubide eta aukera berdinak mantentzea baita helburu. Hala eta guztiz ere, praktikara eramanda, komunitate ezberdinen benetako segregazioa dago.

Kultura-artekotasuneko ereduak

Kultura aniztasuneko egoera baten onartzetik abiatuz, eredu honek talde soziokultural ororen balore, ohitura eta pentsamolde guztien batuketarekin gizarte bat sortzea du helburu, berdintasuneko eta erabateko errespetuzko ulermenetik abiatuz, kultura komun bat sortzeko asmoz. Kontzeptu hau politika konkretuak definitzeko erabili den arren (Kanadan, adibidez, konkretuki Quebec-en, 70. hamarkadatik aurrera), arlo konkretu batean identifikatu ezin izan dugun eredu oso teorikoa da.

Aniztasunaren ereduaren kudeaketari buruz

Kultura-aniztasuneko ikuspegia azaltzeko metafora ugari erabili dira. Ezagunak ikus ditzagun:

Melting pot ereduak lapiko erraldoi bat bezala irudikatzen du. Bertan, osagai ezberdinak (talde ezberdinak) nahasten dira, baina euren berezitasuna galdu gabe.

Beste metafora bat osagai askotako entsaladarena da, bertan osagai ezberdinak erretilu berean elkarrekin bizi dira, bakoitza bere zaporea mantenduz.

Mosaikoaren metaforan, talde bakoitza haitzurdineko pieza bat da. Pieza honek, besteekin konbinatuz, gizartearen irudia eratzen du.

KULTURARTEKOTASUNEZKO HEZKUNTZA BATENTZAKO OINARRIZKO PREMISAK

1. Ezberdinak baino berdina goak gara
2. Denak gara bestearekiko ezberdinak
3. Gizabanako guztiak gara konplexuak
4. Guztiok ditugu aurreiritziak eta hauetatik eratortzen diren jarrerak
5. Gizabanakoen dimentsio emozionala oinarritzakoa da
6. Gatazkak saihestezinak eta aberasgarriak dira

Iturria: Web honetan sartzea eta artikulua osoa irakurtzea gomendatzen dizuegu
<http://www.xtec.cat/lic/inter/modul3/modul3-1.html>.

3.2. Kontzeptuen gida:

Akulturazioa: Gehienetan bere gainbehera politiko eta militarren ondorioz gertatzen den kultura baten galera. Kultura baten edukiak bestera igortzen dira, ahulena desagertzen den arte. Alienazio modu bat da.¹

Asimilazioa: Kultura dominatzaileak gutxiengoaren kultura irensteko asmoz, jatorrizko identitate trazua desagerrarazteko helburua duen ekintza. Ondorioa "transkulturazioa" (kultura aldaketa) edo/eta "akulturazioa" (kulturaren galera) izaten dira. Asimilazioak indarkeriazko ekintza bat estaltzen du, kultura dominatzailea inposatu eta kulturen arteko komunikazioari uko egiten diolako.

Gizalegea: Kolektiboa den ororen interesean eta errespetuan oinarrituriko bakezko elkarbizitza solidarioko kultura bat eratzen duten jokaera legeen multzoa da. Zentzu honetan, gizalegea besteen gutxieneko eskubideekiko errespetua izango litzateke, gizaki mailan elkarbizitzen uzten diguten balore oinarritzkoenekiko errespetua. Orduan, eskubide eta betebeharren trukean oinarrituriko giza-maila bati buruz arituko ginateke. Gutxieneko hauek lortzeko gizakiak gizartean bizitzea baloratzea ezinbestekoa da.

Komunitatea: Normalean lurraldeko eta elkarbizitzako lokarri batek bereizten duen giza-talde bat da. Interes, berezitasun kultural edo sentimenduak konpartitu ditzaketen pertsonen osatu ohi da.

Gatazka: Euren interesak bateraezinak direla uste duten pertsonen edo taldeetako pertsonen artean gertatzen den interesen oposaketa edo beharren ezberdintasuna da.

Gatazkako egoera batek osagai emozional handia dauka; bizitzeko eran, helburuetan, asmoetan edota bestearen asmoetan. Gatazkak ez dira konpontzen, egoera konkretu bat aldatzeko arautzen dira. Saihestezinak eta pertsonen hazkuntza eta elkarrekintzarako beharrezkoak dira. Gatazka negatibo bat indarkeriaren bidez adieraz daiteke. Gatazka eta ez da indarkeria, ohikoa da talde sozialen eta pertsonen arteko erlazioetan. Helburu bateraezinak dituzten pertsonen arteko elkarrekintza da.

Sinesmenak: Garai zehatz batean edo talde zehatz batek hipotesi eta konprobazioko prozesu zientifikoa kontutan hartu gabe egia bezala ulertzen duen edozein ideia da. Erlijio monoteistetan Jainkoaren existentziaren sinesmena erlijio bakoitzarekin erlazionaturiko arau moralen onarpenari lotzen zaio. Orokorrean, fededunek euren erlijioaren postulatuak onartzen dituzte, agerkunde jainkotiarretan edo tradizioan oinarritzen dira (edo bere kontzeptuak hain agerikoak izanik, ez dute azalpen zientifikorik behar). Hala ere, filosofo ezberdinek Jainkoaren existentzia justifikatzeko argumentu ezberdinak eskaini dituzte (Santo Tomás de Aquino edo René Descartes, esaterako).

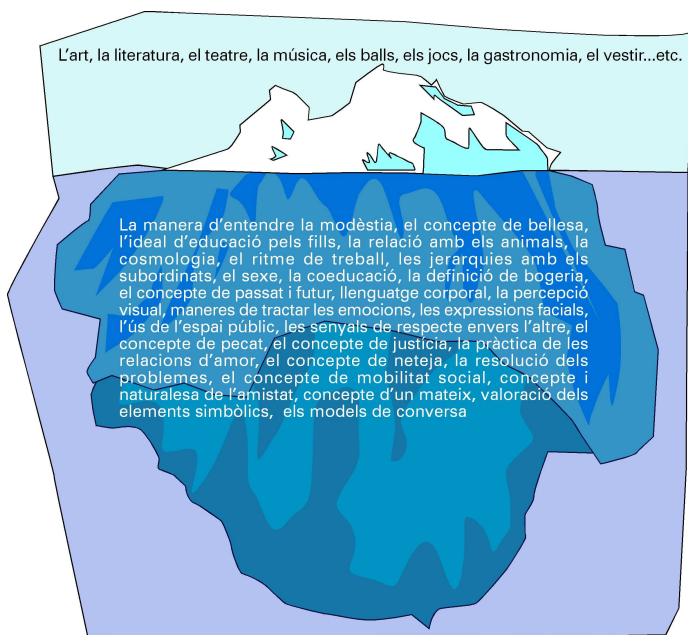
Bada beste sinesmen mota bat sineskera edo pseudo-zientziarekin zuzenago erlazionatzen dena, adibidez: igarkizun-arteak, futurologia, mitologia, numerologia, parapasikologia, satanismoa edo ufologia. Diziplina honen babesle askok diziplina seriotzat hartzen badituzte ere, zientzia elkarlearen gehiengoak uste du oinarri gutxi dutela.

www.wikipedia.org- <http://www.webislam.com/>

Kultura: Kultura ez da bakarrik pentsamenduan eta arteetan azaltzen de adierazpen artistiko edo intelektuala: kultura eguneroko bizitzaren keinu txikienetan ere agertzen da. Kultura era zehatz batez jatea, eskua modu batean ematea, bestearekin era konkretu batez erlazionatzea da. Kulturak barrutik heterogeneoak dira; ezberdinak osatzen dituzten

¹ <http://www.xtec.es/~asarsane/filoantropologia/mecanismos.htm>

pertsonen keinu komunen arabera eta elementu berriei irekiak. Beraz, kulturak aldakorrak eta dinamikoak dira edo izan daitezke.

Testuinguru kultural ezberdinetako pertsonen elkarrizketaz hitz egitea gomendatzen da, kulturen arteko elkarrizketaz baino gehiago, kultura batek era ezberdinetan hauteman dezakeelako, pertzepzioaren arabera. Hala ere, ezaugarri kulturaletaz hitz egin dezakegu, imaginario kolektiboaren parte direnak eta gehiago edo gutxiago konpartitzen direnak.

Aforismo batzuk:

"Kultura bakoitza beste kulturekin dituen hartu-emanen esker garatzen da. Hala ere, garrantzitsua da bakoitzak prozesu honetan erresistentzia pixka bat jartzea, bestela gutxi barru ez luke trukatzeko ezer gehiago izango. Bai komunikaziori ez egoteak baita gehiegi izateak bere arriskuak dituzte."

C. Levi-Strauss.

"Jakin-min falta edo beste kulturekiko gogo eza dekadentzia eta pasibotasunaren sintomak dira, izan ere, gaitz hau pairatzen duen kultura behaketa-objektu bat besterik ez baita bihurtzen."

Juan Goytisolo.

"Helburua ez da inola ere irakasten ditugun ezagutzetatik abiatuz eskaini dezakeguna baztertzea, kalte-bera garela jakitea baizik, hau da, jakituria, beste jakite batzuekiko arreta eta beste maisu batzuekiko errespetua zabaltzen duten akordio-puntuak aurkitzea(..)". "Ez da beraientzat aukeratzea. Elkarrekin ibiltzea da, bakoitza bere erara, bide berdinetik."

Teresa San Román.

"Hezkuntza kultura dominatzaileak inposatzeko, mundua ikusteko duen modu berezia hedatzeko eta bere baloreen hierarkia propioa zabaltzeko duen instrumentua da, nahiz eta agian indarkeria gutxien erabiltzen duena izan. Honek gutxiengoa diren beste kulturekin talka egitea saihestezina da, are gehiago gehiengoarentzat hauek kultura marjinalak edo baztertuak baldin badira, kultura ijitoaren kasuan gertatzen dena."

Antonio Carmona.

Link honetan Munduko Kulturei buruzko dossier interesgarriak aurki ditzakezue:
<http://www.unescocat.org/cultmon/dossiers/index.html>

Bakearen kultura: Unesco-ren arabera, bakearen kultura bizitzarekiko, gizakiarekiko eta honen integritatearekiko, duintasunarekiko eta Giza Eskubideekiko errespetua, indarkeria bere era guztietan baztertzea, askatasuna, elkartasuna eta tolerantziaren printzipioei atxikitzea eta herrien arteko edo talde eta pertsonen arteko elkar ulertzea islatzen duten balore, jokabide eta jarreraren multzoa dira.

Link honetan dokumentazio zentru interesgarri bat aurkituko duzue:
<http://fund-culturadepaz.org/spa/04/cent04.htm>

Gazte-kultura: Gazteen bizipen sozialak bizimodu ezberdinen eraketarekin kolektiboki adierazten dira. Hauek orokorrean aisialdian edo bizitza instituzionalaren parte hutsetan ematen dira.

Josep Maria Terricabres-en liburua gomendatzen dizuegu. Hemen aurkituko duzue:
<http://www.xtec.es/~lvallmaj/biblio/terriatu.htm>

Diskriminazioa: Gizakien talde batek tratatu ezberdin bat pairatzen duenean eta tratatu honek eremu batzuetan parte hartzea galarazten dionean edo era eragozgarrian bakarrik parte hartu ahal badu, diskriminazioa jasaten duela esango dugu. *Diskriminazioaren* bidez komunitate bati atxikiriko gutxiagotasun moralak erlazio sozialetara ere zabalduko da (*ezberdintasunaren hiria*). Generoagatik (sexua edo joera sexuala), kulturagatik, osasun fisiko zein mentalagatik (minusbaliatuak, kronikoak diren gaixotasunak, IHESA eta mendekotasunak), adinagatik (gehien bat umeak eta jende nagusia) edo egoera ekonomiko zein sozialagatik era ezberdin batean ikusiak izanagatik pertsona bati edo kolektibo bati egiten zaion eskubideen urraketa oro *diskriminazioa* da.

Diskriminazioaren aurkako bulegoaren ehlbidea:
<http://www.bcn.es/ond/>

Aniztasuna: Aniztasuna ikuspegi ezberdinetatik begiratu daiteke. Sozio-ekonomikoak (maila soziala edo egoera ekonomikoa), kulturalak eta inguruneak, errealitate geografiko ezberdinak, kulturara heltzeko aukera ezberdinak edo balore eta erreferente kultural ezberdinak izatea, etab. Arrazoi pertsonal nahiz psikologikoak ere izan daitezke; estilo kognitibo ezberdinak direla medio; izaera ezberdinak, ikasketa modu ezberdinak (ikasteko erritmoa edo motibazio zein interes ezberdinengatik).

Giza Eskubideak: Edozein gizakik, gizaki izateagatik planteatzen diren oinarriko eskakizunak dira, oinarriko beharrak izateagatik eta gizaki moduan garatzeko ezinbestekoak izateagatik asetuta izan behar direnak. Hain dira oinarrikoak eskubide hauek, haiek gabe bizitza duina izatea zaila bihurtzen dela. Unibertsalak, lehentasunezkoak eta negoziatzenak dira.

Link hauetan Giza Eskubideei buruzko dokumentazio zentru interesgarri bat aurkituko duzue:
<http://www.amnistiainternacional.org/>
<http://www.amnistiacatalunya.org/educadors/es/>

Baloreetan hezteak: Justizia eza, konformismoa eta etnozentrismo kulturala sustatzen duten baloreak ahultzea suposatzen du. Balore hauek haztera laguntzen dute, eta gizakiaren gaitasun guztiak era harmoniatu batean garatzea ahalbidetzen dute.

Link honetan bakea, garapena eta kultura-aniztasunari buruzko errekurtsoak, erreferentziadun bibliografia eta ikus-entzunezko materialak dituen sare interaktiboa aurkituko duzue:
<http://www.edualter.org/>

Bakerako hezkuntza: bake positiboaren kontzeptuan, gatazkaren perspektiba sortzailean oinarrituriko heziketa-prozesu jarraitu eta iraunkorra da. Bakearen kultura garatzea eta pertsonen errealitate konplexu eta konfliktibo baten aurrean iritzia izatea eta era kontsekuentean jokatzeko du helburu.

Estereotipo: Pertsonen kategorioa edo instituzio bati bi buruz normalean oso sinplifikatua dagoen irudi mentala da. Irudi hau, edo behintzat bere ezaugarri nagusiak, pertsona askok konpartitzen dute, eta bere helburua errealitatea sinplifikatzea da.

Etnozentrismo: Beste talde soziokultural baten jokabideak baloratu eta epaitzerakoan, indibiduo edo kulturek haien arau moral, sozial eta kultural propioak erreferentzia modelotzat hartzeari deitzen zaio, arau propioak besteak baino hobekiak edo egia gertuagoak direlako usteetan. Talde baten kideek kulturalki haien antzekoak direnak onartzea eta ezberdinak baztertzeko duen joera da. Ondorioz, erreferentzia puntutzat arau eta balore propioak hartzea da, "besteak" baino hobekiak direla esateko. Hau da arrazakeriaren eta etnozentrismoaren arteko ezberdintasun nagusia: arrazakeriak ezberdintasunarekiko eskubidea ukatzen du, etnozentrismoak berdintasunarekiko eskubidea ukatzen du.

"Haratago joateko ezgai dela uste duena da heldu delako zoriontzaren den bakarra"

Amin Maalouf

Bazterketa: Pertsona edo talde sozial batek gizarte konkretu baten esparruan osotasunez garatzeko errekurtso edo medio nahikorik ez duenean gertatzen den prozesu soziala da. Bazterketa hau pairatzeko arrazoiak asko izan daitezke –ekonomikoak, kulturalak, arrazakeriazkoak...-. Bazterketaren sintomarik agerienak politika, ekonomia, bizitza sozial edo kulturean partehartze eza dira.

Folklore: Agian taldearen izpiritu kolektiboak sortutako eta ahozko eran zabaldutako diren eduki kulturen taldekatzeko, kontsebazio eta batzuetan integrazioa da. Ikasketa zuzenaz eta

irakaskuntza ofizialeko edo idatzizko zabaltze bideetatik kanpo dagoen ahozko bitartekoen bidez mantendutako eta irakatsitako teknika eta ezagutzak dira.

Identitatea: Identitatea definitzen gaituzten ezaugarrien multzoa da, eta ondorioz, besteengandik ezberdintzen gaituztenak. Badira identitate indibidualak eta kolektiboak. Auto-estimuekin erlazionatzen da: ni nor edo zer naizen ez badakin, seguru ez naizela ezer. Batzuetan norbera zer ez den (edo zer izan nahi ez den) jakitea errazagoa da zer den (edo zer izan nahi duen) jakitea baino. Identitatea definizio estatiko bat bezalakoa da, esentzialista, eta sarritan desadostasuna eta aniztasuna ezkutatu nahi dituzten inposizio politikoei erantzuten die. Boterean dagoen taldearentzat nahiko deserosoa izan daiteke bakoitzak bere bizitzaren erritmora bizi nahi izatea.

“Yo soy porque tú eres”
Jorge Guillén

Gomendaturiko irakurketa: MAALOUF, Amin. *Les identidades que maten..* Barcelona: Edicions La Campana, 1999. (pags 30-31, 34-35)

Inmigrazioa: Jatorrizkoa ez den herrialde batera inmigratzearen, sartzearen edo denboraldi batez zein era iraunkorrean bizitzeko ekintzari deitzen zaio. Eragiten duten arrazoiak konplexuak dira, eta erabakien esparru indibidualarekin, bizitako prozesu familiar zein sozialarekin, eta jatorrizko herrialdearen testuinguru ekonomiko, sozial eta politikoarekin harremana daukate.

Kulturartekotasuna: Kulturartekotasuna azken hamarkadetan errealitate bat definitzeko sortu den hitz berria da: kulturen arteko erlazioa, aniztasuna eta mestizajea.

Kulturartekotasunaren kontzeptua mugen desagertzea eta gizakien migrazio mugimenduengatik gertatzen ari den kulturen nahasketaren aurrean, jarrera sozial positiboak aurkitzeko beharretik sortu da. Kulturartekotasunaren hezkuntzaren helburu nagusia gazteei informatzea da, bizitzeko eta errealitatea ulertzeko beste era batzuk daudela, beste filosofia eta erlijio batzuk daudela jakin dezaten, hau da, mundua ezaugarri komunak eta ezberdinak dituzten pertsonen komunitate bat bezala aurkeztea. Horixe da aniztasuna, indarkeriazko gatazkak ez gertatzeko tolerantziaren esparruan ulertu behar dena.

Kulturartekotasunaren etikak elkarbizitza justu eta egokia eraiki nahi du, ezberdintasunak errespetatuz beste kulturekin elkarriketa etengabea aniztasunari ezker mantenduz.

Integrazioa: Arau komunen onartzean datzan fenomeno da. Arau hauek gizabanako edo komunitateek negoziatuko dituzte, eta elkarlan eraginkorra ahalbidetzeko asmoz berriro interpretatuak eta berrituak izan daitezke. Integrazioaren ideia arabera, nahiz eta gizartean identitate kultural ezberdinak egon, horietako batek ere ez du esparru publikoaren eskusotasuna eskatzen, nahiz eta gai komunak konpontzeko orduan puntu batzuetan ados egon behar diren (...) (Manuel Delgado, *Etnopolis*, núm. 9).

Marjinazioa: Fenomeno honek gizabanako edo talde bat kanporatua edo ordezkaturia izatea edo bizitza sozialaren ekintza eta funtzio erabakigarrienei sarrera ukatzea suposatzen du. Deuseztatze modu hau, batez ere, pertsona edo talde bat existentzia kolektiboaren aspektu estrategikoetatik “ezabatzea” da.

Bakea: Bakea ez da gudaren kontrakoa, baizik eta indarkeria estrukturalaren gabezia. Bakea ez da utopia huts bat, prozesu bat da. Ez du gatazkaren ukazioa suposatzen, alderantziz, gatazkari aurre egiten eta modu justu eta baketsuan konpontzen ikasi behar da.

Bake negatiboa: Mendebaldean bakea ulertzeko dagoen modu nagusia, bakea guda edo indarkeria zuzena eza moduan ulertzen duena. Bakea orduan "Guda eza" besterik ez da izango, gatazka armatuak saihestea.

Bake positiboa: Indarkeria zuzenaren maila murriztua eta justiziaren maila altua suposatzen du. Harmonía soziala bilatzen da, berdintasuna, justizia, eta beraz, gizartearen erabateko aldaketa.

Pertsona eta nortasuna: Erlazionaturik badaude ere, pertsona eta nortasuna kontzeptu ezberdinak dira. Gizakia pertsona da, eta gizakiak nortasuna dauka. Pertsona kontzeptu filosofikoa da. Hau errepikaezina da eta bere bizitzan zehar berdina sentitzen da.

Pertsona terminoa grekoko 'prosopon' hitzetik dator, antzezleek erabiltzen zuten maskara edo moxorroa. Latinez, 'personare', ahotsaren bolumena igotzeko erabiltzen zen kareta da. Horrela, hitzaren lehen erabilera antzerkiaren mundukoa izan zen eta beranduago beste esparru batzuetara hedatu zen: filosofia, zuzenbidea, etab.

Nortasuna arlo psikologikoko kontzeptua da. Pertsona bakoitzak bere nortasuna dauka, egunez egun eratzen joaten dena. Pertsona konkretu baten fisionomia erabatekoa, garaikidea eta aldakorra da: tenperamentalak, izaerazkoak etab. bezalako ezaugarrien aniztasuna bateratzen duen multzo dinamikoa da nortasuna.

Aurreiritzia: Bazterketaren logikaren formarik oinarritzkoena da. Komunitate bakoitzari ezarri zaizkion ezaugarri bereizgarrien errepresentazio sistema batez elikatzen da, eta beste taldeekin izandako kontaktuaren bidez gertatutako esperientzia errealak baztertzen ditu. Aurreiritziak ez du gatazka ekonomiko, politiko edo sozialik behar, osagai imaginarioekin lan egiten baitu: inoiz egiaztatzen ez diren ospeak, mehatxuak, kondairak, mitoak... Taldeari buruzko iritzia negatiboa izaten jarraitzeko ez da inolako kontakturik behar: izan ere taldeak ez du ezta existitu behar... (Ezberdintasunaren hiria).

Arazakeria: Zenbait kolektibo etnikoen gutxiagotasuna edo norberaren kolektiboaren nagusitasuna onartzen edo baieztatzen duen edozein jarrera edo baieztapena.

Arazakeria biologikoa: Arazakeria mota honetan uste da gizaki guztiak multzo murriztu batzuetan sailkatu daitezkeela, fenotipikoki "arrazak" deituak. Honekin batera izaerazkoak, intelektualak eta moralak diren ezaugarri batzuk atxikitzen zaizkie, genetikoki zehaztuak. Arraza-taxonimia honek, oinordetzan jasotako patrimonio genetiko suposatu honetatik abiatuz, jerarkizazio bat ezarri dezake. Horrela, zilegia izango zen "arrazak" nagusiak dominatzeko eta besteekin amaitzeko eskubidea izatea, besteak behe mailakoak izango zirelako (Ezberdintasunaren hiria).

Arazakeria diferentzialista: arazakeria mota honen arabera, kultura belaunaldiz belaunaldi igortzen da, eta pertsona bakoitzak kultura bakarra oinordetzen du. Diferentzialismoak pertsonen arteko ezberdintasunak aldaezinak eta murriztezinak ikusten ditu. Kasu batzuetan, gerta daiteke kultura baten nagusitasuna esplizituki ez baieztatzea, baina beti defendatzen du ohiturak nahasteak dakarren kaltegarritasuna, kulturak bateraezinak direlako, eta beraz taldeak euren jatorriaren arabera segregatzeko beharra. (*Igualdad para vivir, diversidad para convivir*).

Arazakeria soziala: Arazakeria mota hau egunero praktikatzen diren eta gizartearen esparru askotan eragiten duten jarrera segregazionista eta diskriminatzailen multzoa da. (*Igualdad para vivir, diversidad para convivir*).

Erlatibismoa: Teoria honek ezagutzaren erlatibitatea baieztatzen du, ez baitago egi absoluturik. Iritzi baten egia egoera konkretu baten baldintzen araberakoa da.

Segregazioa: Fenomeno honek lehenago baneratu den talde bat banatuta uzten du esleitutako toki batean. Eremu publikora sartze edo erabiltzearen ukazio bezala, segregazioak espazio bat inposatzen du, bertan talde diskriminatuak bere burua antolatzeke, eta mobilizazioa murrizten dio (Ezberdintasunaren hiria).

Tolerantzia: Erljioa, politika, etika, artea etab. bezalako gaietan bestearen usteak errespetatzen dituenaren eta bere gauzatzea ekiditen ez duenaren jarrera teoriko zein praktikoa da.

Indarkeria estrukturala: gizartearen egiturek sorturiko indarkeria eta ezberdintasunaz ari da, hots, pertsonen euren oinarritzko behar material eta espiritualak ez gauzatzea lortzen duten gizabanako, talde eta gizartearen ezberdintasunetaz.

Xenofilia: Jarrera honek ezberdintasun kulturalarekiko eskubidea aldarrikatzen du. Hau (kultura) ezin da zerbait jenezina bezala ikusi, gizarteak errealitateari egiten dizkion eskakizunen ondorioa -eta ez arrazoa- bezala baizik.

Xenofobia: Propioa ez den edozein identitate kulturalaren ukatzea eta baztertzea. Arrazakeriatik ezberdintzen da segregazio kulturala aldarrikatu eta atzerritarrak edo etorkinak asimilatzen direnean onartzen dituelako.

4. Irudietan murgiltzea: filmaren balorapena

Puntu honetan giltzarri diren aspektu zenbait garatzeko bidea egingo dugu "a girl like me" filma aztertu eta sakondu ahal izateko, beti ere ondotik datozen ekintzak eta hurren datorren atala landuko ditugularik.

- Irudiak ikusiz errealitatearen ezagutza egitea eta beharrezko tresnak erabiltzen jakitea, ikus-entzunezko kontaketa zehazki aztertzearen.
- Irudien eraginaz baliatzea, zinemaren kontaketa erabiliz, giza eskubideen aldeko gogoetara eta ekintzara jo ahal izateko.
- Honako balore hauen heziketa egitea, hala nola tolerantzia, solidaritatea eta pluralismoa, filmaren lengoia bitarteko hartuz, gai nagusiotan pausatuz: bakea, kontsumo zuzena eta ingurugiroa.

4.1. Dokumentala

Dokumental generoa errealitatearen irudikapen bat da, zeina ikusleek berenganatzen dutelarik, identifikatu bezala egiten dira bere mezuarekin, prozesu historikoen elementu zehatz bilakatzen da, eta gizarte-gertakizunen oharpen, ikerlan eta lekukotasunerako tresna.

Dokumentala, beste edozein diskurtso bezala, giza erantzukizunaren lurrean finkatzen da. Legeak, justizia, heziketa, ekonomia, politika, estatua eta nazioa ditu mintzagai eta egungo gizartera egokitzea dute helburu. Eta historia hemen elementu giltzarria da, zeren ikusleak ez baitu gertaera desberdinen deskribapen soila bereganatzen, baizik eta eraikuntzaren prozesu aktibo baten aurrean aurkitzen da, balore eta ezaugarriak, ideia eta orientabidez jantzitakoa den eta harremanetara sakatzen gaituen prozesuaren aurrean.

Irudikatzeko modu bat da dokumentala, ez errealitatearen "leiho" bat, egilearen begirada garbiari esker, egokitzen dena eta, gaur egun, berrikuntza espiritua erakusten duena, beraren pentsamolde, egokitze eta idazteari dagokienean.

4.2 Fitxa teknikoa eta sinopsia

Zuzendaria: Javier San Roman Martín

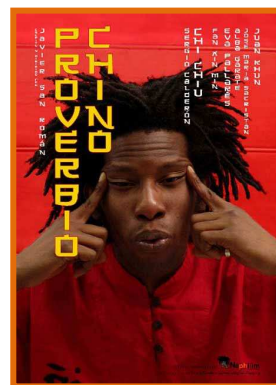
Herrialdea: Espainia, 2006

Iraupena: 10 minutu

Palmarés:

- Fikzio Saria, Visual 06, Majadahonda
- Epaimahaiaren aipamen berezia, Festival de Peñíscola 2006
- Lehen saria, Accem Ayuda al Refugiado

Sinopsia: Sergiok jatetxe txinatar batean zerbitzari izan nahi du, baina mundua ez dirudi horren gauza berrirako prest dagoenik. Erantzuna gailera txinatar baten barruko esaera batean aurkituko du.

4.3. Laburmetraiaren funtsezko uneak:

1. Lan baten bila

Sergio lana bilatzen ari da eta "zerbitzaria behar da" esaten duen iragarkia aurkitzen du. Nagusiarekin duen lehen kontaktuarekin batera lehen arazoa datorkio: ez da txinatarra, beltza baizik. Bere ustez, diskriminatua izaten ari da, eta aukera bat eskatzen du.

2. Zerbitzari moduan lanean

Jatetxeko bezeroek jakin-minez begiratzen diote Sergiori. Plateren izenekin frogatzen dute, baiian honek izen guztiak buruz ikasi ditu. Nagusiak ahoskera txinatarra ez izatea leporatzen dio, ez ditu "r" eta "l" aldatzen... Sergiok ulertu eta bere akatsa zuzentzen du, baiian hau ez da nahikoa, bere nagusirentzat beti izango da arraroa jatetxe txinatar batean zerbitzaria kubatarra izatea, eta ondorioz lanetik botatzen du.

3. Zortea ematen duten gailetak eta esaera txinatarrak

Nagusiaren azken erantzunaren zain, Sergiok zortea ematen duten gailetatxo bat apurtu eta barruan dagoen esaera zaharra irakurtzen du. "***Eta Confuciok esan zuen: ez zaitez tristatu gizakiek ezagutzen ez zaituztelako, eta zuk gizakiak ezagutzen ez dituzulako baizik***". Ez du gailetaren barruko mezua ulertzen, ezta lanetik botatzeko gaizki zer egiten duen ere.

4. Sergio eta Li edo Yolandita

Sergio, zurtuta, kalera ateratzen da eta Yolanda ezagutzen du. Honek eramateko janari txinatarra saltzen du. Ikasi berri duen txinatar ahoskerarekin gertatu zaiona kontatzen dio, eta neska harritzen da, gauza asko modu ezberdin batez ikusten baititu. Euren elkarrizketa topikoez josita dago, estereotipoen, jokamolde kultural partekatuez eta baita okertuez ere. Hoberena: ezagutu dira eta izenik gabeko plater ezezagunez osatutako afari bat konpartitzen dute...

4.4 Zinema-hiztegia

Film bat hainbat hartualdiz, eszenaz eta sekuentziaz osaturik dago. Hiru osagai horien bidez antolatzen dira historiaren eduki dramatikoa eta estetikoa; horietako bakoitzak oso zeregin zehatza du film baten eraketan eta, aldi berean, osagaiak era askotakoak izan daitezke.

Hartualdia

Hartualdia kameraren egintza bakarra da hasieratik amaieraraino; hau da, Zuzendariak "Hasi!" esaten duen unetik "Eten!" esan arteko denbora hartzen du, iraunaldia kontuan hartu gabe.

Hartualdiak funtsezko hiru elementu ditu:

1. Planoa, proportziozko neurri gisa hartuta (enkoadratzea)
2. Objektua erreferentziazat harturik kamerak duen kokalekua (angelumendua)
3. Kameraren mugimenduak.

Hiru elementu horiek konbinatuz historiari buruzko informazio-motaren bat emateko aukera dugu; horregatik, hartualdia oinarritzko adierazpen-unitate den planoarekin parekatu ohi da.

Plano-motak.

Enkoadraketaren arabera

- **Long Shot edo Plano Luzea:** Oso ikuspegi zabala hartzen du eta batez ere paisaiak, eraikinak, zerua, etxe osoak, mendiak eta horrelakoak erakusteko erabiltzen da. Horrez gainera, plano-mota horrek emozio-funtzioak ere bete ditzake. Bere helburu nagusia testuingurua eraikitzen

laguntzea da, ekintza inguru fisiko batean kokatuz.

- **Full Shot edo Plano Orokorra:** Plano honen ezaugarri nagusia garaiera da, pertsonaia edo pertsonaiak oso-osorik ageri baitira, burutik hasi eta oinetaraino. Plano horren bidez aukera dugu gure pertsonaiaren ezaugarri batzuk ikusteko, adibidez: garaiera, gorpuzkera, erabiltzen duen arropa, eta aldi berean, bera mugitzen den espazioa ere erakusten digu.
- **American Shot edo Plano Amerikarra:** Burua baino pixka bat goragotik belaunaren behealde edo goialderaino iristen da. Plano horrek aukera ematen digu pertsonaiari buruzko xehetasun gehiago izateko eta haren gorputz-adierazpenaz hobeto jabetzeko.
- **Medium Shot edo Plano Ertaina:** Pertsonari buruzko zehaztasun gehiago ematen dizkigu. Plano honetan ingurunea ez da hain nabaria, pertsonaiak leku gehiago eta presentzia handiagoa hartzen baitu pantailan. Burua baino pixka bat goragotik gerriaren pareraino iristen da gutxi gora behera.
- **Medium Close-up plano:** Buru gainetik bular alderainoko tartea hartzen du, eta zehatz-mehatz erakusten ditu pertsonaiaren ezaugarriak, ingurunea ia-ia ez ikusteko moduan utziz. Xehetasun-plano horrek aske samar lan egiteko aukera ematen digu, pertsonaiak zenbait mugimendu egin baititzake, koadrotik irteteko arriskurik izan gabe.
- **Close-up edo hurbiltzea:** Close-up hori erabiliz gero pertsonaiaren aurpegia baino ez dugu ikusiko, iletik sorbaldetarainoko tartea hartzen baitu. Oso plano itxia da eta zehatz-mehatz erakusten dizkizu aurpegiak eta emozioak; ingurunea desagertu egiten da eta keinuen eta begiraden garrantzia areagotzen da; pertsonaiaren barne-mundura garamatza. Plano zaila eta arriskutsua da, pertsonaiak ezin baitu ia-ia mugimendurik egin, eta gainera irudia zehaztasun osoz fokatu behar da, bestela hartualdia lauso geratuko baitzaigu.
- **Big Close-up edo Hurbiltze Handia:** Planorik itxiena da Begiak, horietako baten zatia, eskua edo azkazala erakutsi ditzake. Plano horrek aurpegi edo gauza baten parte jakin bat erakusten digu, horren ingurukoak erabat ezkutuan geratuz.
- **Insert edo Xehetasun Plano:** Plano hau, funtsean, aurrekoaren berdina da, baina bien arteko aldea nabarmentzekotan esango genuke insert horrek batez ere gauzak edo egintza txikiak erakusten dituela, eta ez horrenbeste pertsonaiaren aurpegia.

Kameraren kokaguneen arabera:

Eskuarki, pertsonaren begiradaren parean jarri ohi da kamera. Kamera pertsonaren gainetik altxa eta behera begira jartzen badugu, pikatu bat egingo dugu.

Altuerarik handiena posizio zenitalean lortuko dugu; hala ere, kamera gora begira dugula gure ikuspegia subjektuaren azpira bideratzen badugu, pikatu hori kontrapikatu edo eskortzo bihurtuko da.

Kameraren mugimenduen arabera.

Film batean hainbat eratako mugimenduak ager daitezke:

- Kameraren aurrean pertsonak edo gauzak mugitzen dira.
- Jendea edo gauzak ez baina kamera bera mugitzen da.
- Bi mugimendu horiek aldi berean gerta daitezke.

Hori kontuan izanik funtsezko bost mugimendu ditugu: Dolly-a, Travelling-a, Tilt-a, Panning-a eta Zooming-a.

Lehenengo lau mugimenduak berez kameraren mugimenduak dira, eta azkenekoa, berriz, lenteen

mugimendua.

Dolly-a: Kamerak bere ardatzaren gainean (euskarri eta guzti) atzeraka edo aurreraka objektuarengandik urrunduz edo hurbilduz egiten duen mugimenduari esaten zaio Dolly-a; aurreraka baldin bada Dolly-in esaten zaio eta, atzeraka bada, berriz, Dolly-back. Eskuarki Dolly-a ikuslea ekintzan sarrarazteko erabili ohi da, gure arreta aukeratutako gauza edo pertsonaiarengana eramateko. Dolly-in mugimenduak pertsonaiarengana hurbildu eta haren emozioak sentiarazten dizkigu, haren hitzak, ekintzak edo keinuak erakusten baitizkigu.

Dolly-back mugimenduak, aldiz, bestelako sentsazioak sorrarazten dizkigu. Kamera objektu edo pertsonaiarengandik urrutiratzean, hura ingurune zabalago batean txertatu eta haren bakardadea senti dezakegu.

Dolly-in batek sorrarazten duen emozioa eta Dolly-back batek sorrarazten duena desberdinak dira; izan ere, batek lehendik ikusia dugun plano batera hurbiltzen gaitu xehetasun handiagorekin, puntu jakin bat nabarmenduz; besteak, berriz, pixkanaka erakusten digu, bizkarrez atzeraka doanaren sentsazioa sorraraziz.

- **Travelling-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean alde batera nahiz bestera egindako mugimenduei esaten zaie Travelling-a. Kamera ezkerraldera mugitzen bada Travel left esaten zaio, eta eskuinaldera bada, berriz, Travel right. Travelling-aren eginkizun nagusietako bat irudiaren dinamismoa adieraztea da; pertsonaren ekintzan sarrarazten gaitu eta aldi berean testuinguruaren deskribapen laburra egiten digu.
- **Tilt-a:** Bai Tilt-a eta bai Pannin-a tripodearen lepoa jiraraziz eta kamera lekuz aldatu gabe egiten diren mugimenduak dira. Tilt-a gora edo behera egiten den mugimendua da, buruarekin bai edo ez esatean egiten dugun bezala. Mugimendua gora egiten denean Tilt-up deitzen da eta behera denean, berriz, Tilt-down. Bi mugimendu horiek oso deskriptiboak dira.
- **Panning-a:** Kameraren azken mugimendu hori buruarekin ezetz esatean egiten dugunaren antzekoa da eta bira-erdi bat da ia-ia. Ezkerraldera egiten denean Pan-left esaten zaio, eta eskuinaldera egiten denean, Pan-right.
- **Zoming-a:** Zooming-a lenteen mugimendua da soil-soilki. Objektura hurbildu edo urrutiratu egiten gara baina kamera lekuz aldatu gabe; hurbiltzeari zoom-in esaten zaio eta urruntzeari zoom-out.
Azkenean, enkoadraketak eta kameraren mugimenduak film-zuzendariaren egitasmoen arabera konbinatzen dira filma egiteko. Sarritan, zuzendariak, kamera-mugimenduez baliatuz, plano batetik bestera pasatzea erabakitzen du hartualdi berean, bere sormen-premiak betetzeko eta historiak berak dituen adierazpen-premiei erantzuteko.

Eszena

Eszena unitate abstraktua da eta klausula dramatiko bat erakusten digu. Elkarri lotutako hainbat hartualdiz osatua dago, eta horri esker pantailan unitate tematikoa sortzen da. Eszena bakoitzak historiaren une jakin bat irudikatzen du eta bere esanahi berezia du; hala ere, eszenak ezin dira Sekuentziatik bereizi.

Sekuentzia

Sekuentzia, beraz, denbora- eta espazio-unitate bat da, elkarrekin lotuta dauden hainbat eszenez osatua; eszena horiek, filmaren beraren barruan film txiki bat kontatzeko ahalmena dutenez, autonomo bihurtzen dira.

Egia esan, plano-sekuentzia delakoa ez da zorrotz-zorrotz hartuta zinema-hizkuntzaren osagai hutsa, zehaztasun teknikoaren eta antzezpenaren emaitza ikusgarria baizik, baina hala ere, bere

eduki estetikoa eta funtzio komunikatiboa direla-eta, aipatu beharreko baliabidea da.

Jeneralean eszena oso bat (nekez sekuentzia bat) duen hartualdi bakarra delako esaten zaio horrela. Plano-sekuentziak hartualdi luzeak izaten ditu, eta horien ezaugarri nagusia da plano batetik bestera igarotzea hartualdia eten gabe; hau da, teknikoki hartualdi baten iraupena izaten du, baina narrazioaren aldetik ikusita eszenaren ekintza dramatikoa erakusten du.

Plano-sekuentziak filma ikusteko hainbat abantaila ematen ditu, eszena eteteak dakarren denbora-etena eragozten baitu, baina horrez gainera aukera ematen dio ikusleari denbora-unitate berean, une horretan bertan gertatzen ari den ekintzaren dinamismoa bizitzeko bere xehetasun guztiekin.

5. Zinema, Giza eskubideak eta Hezkuntza. Proposamen didaktikoak

Giza eskubideen hezkuntza prozesu bat da eta horri esker pertsonak beren eskubideei eta besteen eskubideei buruz ikasten dute, ikaskuntza elkarerragilea eta parte-hartzailea oinarri hartuta. Jarrerak eta jokabideak aldatzeko, trebetasun berriak eskuratzeko eta ezagupenen eta informazioaren trukea sustatzeko helburua duen hezkuntza-lanerako eredu ere bada.

Ikaskuntza neurri handi batean bizipenaren bidez lortzen da, eta ez horrenbeste ezagutza-pila bat erdietsiz, eta alde horretatik zinema oso tresna egokia da ikasteko, aukera ematen baitigu munduan dauden eta denongan eragina duten arazoei buruzko kontzientzia zabaltzeko eta ikus-entzunezko baliabide horren bidez errealitateara hurbiltzeko.

Kamera gure begiradaren tresna da eta alde horretatik hezkuntzak errealitateari eta horren zergatiei buruzko begirada sentibera eta kritiko bihurtu behar luke. Hortxe dago gakoa.

Giza eskubideen adierazpen unibertsalari buruzko gogoetak

- 1- Zein dira oinarrizko eskubideak edonorentzat?
- 2- Zure ustez zein dira zure eskubideak?
- 3- Zein dira nekez aitortzen dizkizuten eskubideak?
- 4- Besteen zein eskubide kostatzen zaizu gehien aitortzea?
- 5- Zein dira gehienetan urratzen diren eskubideak?
- 6- Adierazpena herrialde askok izenpetu badute ere, praktikan zergatik ez dira onartzen aurrerapen baten bidez?
- 7- Zein eskubide falta dira Adierazpen horretan?
- 8- Zer nolako zereginak bete beharko lirateke Giza Eskubideak lortzeko?

Metodologia

Jarraian proposatzen dizkizuen jarduera hauek gidaliburuaren amaieran aipatutako liburu edo iturrietan aurkituko dituzue. Beraz, ez kezkatu, baliabide ugari ditugu-eta.

Hala ere, gauzak argi eta garbi esanda, jarduera hauek "aitzakia ezin hobea" dira gogoeta eta azterketa pertsonalaren inguruko gaiak lantzeko eta kontzeptu batzuk aztertzeko, hala nola bizikidetza, begirunea, kultura parte-hartzailea eta abar.

Jarduera horiek egiteko ezinbestekoa da gelan giro egokia sortzea, taldeak bere kabuz autogestionatu eta mundu guztiak parte hartzeko modua izan dezan. Arreta handiz joka ezazue kontraesanetan ez erortzeko. Kultura parte-hartzaileaz ari garenean ikasleei parte hartzen uzten ez badiegu, aurpegiratu egingo digute arrazoi osoarekin. Zuek zenbat eta gutxiagotan parte hartu, hainbat eta hobe. Berez, egokiena zera litzateke: taldeak bere kabuz jardun dezala, zuek emango dizkiezuen jarraibideak kontuan hartuta noski.

Saiatu saio malguak egiten; eska iezaiezue kexak azaldu ordezk proposamenak egin ditzatela, eztabaida batean elkar aditzen ez dutenean besteak esan duena beste era batera esan dezatela... entzuketara aktiborako tresna egokiak erakutsi ikasleei, jarduera beren eguneroko bizimoduko adibideekin osatu dezatela....

Gelan giro egokia sortu eta ulertarazi behar zaie bizikidetza eta gizalege-arauak eharrezkoak direla, baina ez norbaitek ezartzen dizkigulako, denon artean hitzartzen ditugulako baizik; beren iritzia kontuan hartzen dutela ikusiz gero beste modu batean konektatuko dute taldeko gainerakoarekin.

Argazkia: Nieves Prieto

Proverbio Chino

Unitate didaktikoa

Jarduera	Helburuak	Edukiak	Prozedura	Jarrerak
Aurreneko inpresioa	Filmeko pertsonaiek pizten dituzten bat-bateko sentimenduak aztertzea	Kultura: Kulturatik eratorritako sinesmenak Arrazismoa Edertasuna ulertzeko modua	Aurreneko inpresioak sortzea eta debatea egitea	Gure ikuspuntuetan oinarrituta, bat-bateko iritzia sortzen ikastea
Zer da kultura?	Ontzat baloratzea, gureez bestelako ohiturak dituztenenganako hurbilketa, geure ohituren osagai afektiboa ulertzen lagunduz.	Kultura	Taldeko dinamika eta eztabaida 	"Kulturen arteko talka" keinu xumeen bidez esperimentatzea: esaterako, "agurraren" bidez.
Babel	Hizkuntzaz baliatuz pertsonen arteko komunikazioaren kontzeptuan sakondu.	Hizkuntza eta kulturaren igorpena	Alfabetoei buruzko galdetegia/galderak/ eztabaida 	Hizkuntzen ondasunaz jabetu
Zer ari zara jaten?	Aniztasuna jaten dugunaren bitartez aztertu	Gastronomia Aspektu kulturalak	Informazio bilaketa eta eztabaida	Gastronomia, kultura bat ezagutzeko modu bezala
Kulturarteko-tasunezko maitasuna	Kulturartekotasuna bikotearengan.	Erreakzio afektiboak/ Kulturartekotasuna/Diferentzia maitatzea	Ikasgelatik kanpo elkarriketa egitea, aldeztu aurretik hitzordua jarrita / Bateratze lana eta eztabaida	<i>Kulturartekotasunezko arrakasta</i> egoera batekin enpatizatzea
Identitatea eta kidegoa	Identitate eta kidego kontzeptuen arteko aldeak bereiztea	Identitatea / Kidegoa	Testu-ulermena / Hausnarketa pertsonala eta bateratze-lana	Identitate eta kidego kontzeptuen arteko aldea ulertzea

Ebaluazioa

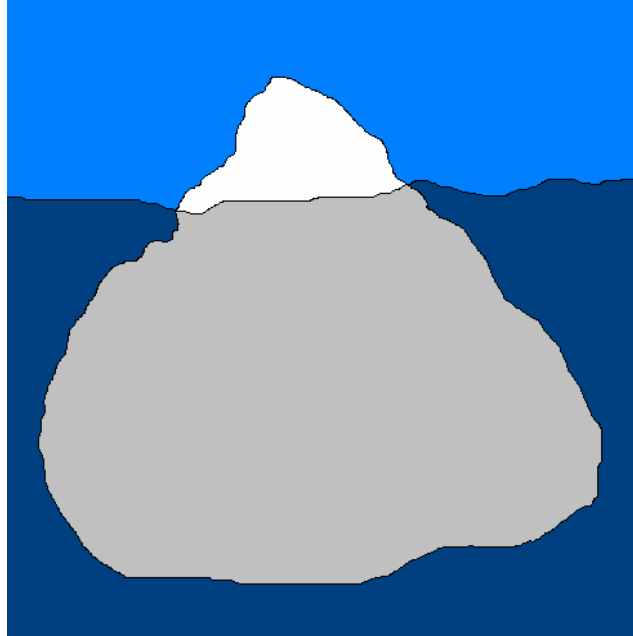
Ziur asko haxe izango da jarduera hauetako zatirik garrantzitsuenak. Helburuak Giza Eskubideak ezagutaraztea izan beharko luke beti, eta errespetua, gogoeta eta sen kritikoa lantzea. Jarduerak errepikakorak ez izateko, unitate didaktiko orokorrean aipatu ditugu.

1. jarduera. Aurreneko inpresioa	
Helburua	Filmeko pertsonaiek pizten dituzten bat-bateko sentimenduak aztertzea.
Jardueraren garapena	Erantzun honako galdera hauei: • Zer iruditu zaizu filma? • Zer pentsatzen duzu protagonistei buruz? • Zer iruditu zaizu deigarriena? • Zer uste duzu bilatzen duela jatetxearen jabeak? Zergatik? • Ustea l duzu kubatar beltz batek jatetxe txinatar batean lan egin dezakeela? Zergatik? • Zer pentsatuko zenuke jatetxe txinatar batean sartu eta zerbitzaria kubatarra izango balitz? Gustatuko al litzaizuke? Zergatik? • Gustatzen al zaizu janari txinatarra? Ezagutzen al dituzu jakien izenak? • Munduko zein beste janari mota dastatu duzu? Nola ezagutu dituzu? • Gustatzen al zaizu plater berriak probatzea edo beti jaten duzu gauza bera? • Uste al duzu jatetxe txinatarretara doanak hobeto ezagutzen duela komunitate txinatarra? • Nolakoak dira, zure ustez, txinatarrak? • Zenbat pertsona txinatar ezagutzen dituzu? • Ustea l duzu ezaugarri kulturak komunak dituztela? Zeintzuk? Eta euskaldunak? Zeintzuk? • Zer iruditzen zaizu gailetan aurkitzen duen esaera txinatarra ("Eta Confuciok esan zuen: ez zaitez tristatu gizakiek ezagutzen ez zaituztelako, eta zuk gizakiak ezagutzen ez dituzulako baizik")? • ...
Materiala	Nahi izanez gero, filmeko fotograma batzuk hauta ditzakezue, debatea horien inguruan mamitzeko.
	60 minutu.
Oharrak	Jarduera honek beren lehen inpresioak eta, batez ere, filmak piztu dizkien bat-bateko emozioak ezagutzeko aukera emango dizue. Horrez gainera, filma lagungarria izango zaizue Giza Eskubideez mintzatzeko. Jardueren bidez, eduki batzuk sakontasun handiagoz landu ahal izango dituzue. Komikiaren itzulpena: 1. Ikusi-makusi... Zer duzu ikusi? 2. Pertsona bat... Ze kolorekoa? 3. Hasi gara! Iturria: www.ideasrapidas.org/discriminacion.htm

2. Jarduera	Zer da kultura?
Helburua	Ontzat baloratzea, gureez bestelako ohiturak dituztenenganako hurbilketa, geure ohituren osagai afektiboa ulertzen lagunduz.
Jarduera garatzea	- Eman hasiera jarduerari era misteriotso samar batez; esaterako, banatu papertxo bat ikasle bakoitzari eta eskatu esertzeko eta jarduera isilean egiteko (bestela, ez du graziarik). - Papertxoetan mezuak idatziko ditugu. Adibidez: - Agurtu pertsona bat, besarkada bat eta masailetan hiru musu emanez. - Agurtu pertsona bat, besarkada bat eta masailetan musu bana emanez. - Agurtu pertsona bat, besarkada bat eta lau musu emanez: bina masail bakoitzean, masailak txandakatuz. - Agurtu pertsona bat, eskuak otoitz egiteko moduan jarritz eta burua aurrerantz makurtuz. - Agurtu pertsona bat, zure sudurrarekin haren sudur punta ferekatuz eta burua alde batetik bestera mugituz. - Agurtu pertsona bat, besarkada beroa emanez. - Agurtu pertsona bat, metro erdira eskua emanez, gehiegi estutu gabe. - Eskatu 5 edo 6 pertsona agurtzeko (taldekideak zenbat diren kontuan hartuta), paperean adierazitakoarekin bat. - Eskatu ikasle batzuei nolako erreakzioak dauden behatzeko, haien irudipenekin hasteko. - Dinamika honen bitartez agerian utzi nahi dugu agurtzearen egintza xumean ere kulturen arteko talka dagoela, eta horren erakusgarri da hainbat modu daudela agurtzeko. Espainian, bi musu eta besarkada bat ematen dira; herrialde anglosaxoietan, berriz, eskua metro erdira ematen diote elkarri; Palestinan besarkada beroa ematen diote elkarri; Errusian hiru musu ematen dira; eskimalek sudurra ferekatzen dute; txinatarrek eskuak elkartu eta aurrerantz makurtzen dira... Azken buruan, kultura bakoitzak bere modura agurtzen du eta modu batzuk ez dira besteak baino hobeak; besterik gabe, desberdinak dira. - Baliatu eztabaida diferentzia errespetatu behar dela azpimarratzeko. DENOK DUGU GUSTATZEN ZAIGUN BEZALAXE AGURTZEKO ESKUBIDEA. Bilatu beste adibide batzuk denen artean. - Bideratu sortzen diren ideiak KULTURAREN ICEBERGERA, kultura bati buruz ikusten duguna eta ikusten ez duguna adierazita.
Materiala	Kartulina mezudunak / 2. eranskina
	1.15 h - Dinamika 1 + balorazioa + Icebergaren dinamika
Oharrak	Proposatzen dizuegu denbora luze bat erabiltzea musuen dinamika baloratzeko; azken batez, begi-bistakoa da "beste batekin" topo egiteak halako talka bat sortzen duela guk gauzak ikusteko dugun moduarekin. Mundu guztian jendeak elkar agurtzen du, baina oso modu desberdinetan, eta ohartu behar dugu hori aberasgarria dela. Asko laguntzen digu bestelako jatorriak dituzten pertsonen ohiturak ezagutzeak.

2. jardueraren eranskina. Zer da kultura?

- Adierazi zer ikusten den gure kulturaz eta zer ez den ikusten

- Hona hemen ordenatu beharreko hitzak:

- begirada
- edertasunaren kontzeptua
- herri dantzak
- janari tipikoa
- apaltasunaren kontzeptua
- belaunaldien arteko harremanak
- arte-adierazpenak
- historia, nola azaltzen den eta nola transmititzen den
- gurasoen eta seme-alaben arteko harremana
- hezkuntza eta irakaskuntza
- antzerkia eta antzezpenak
- abegikortasuna eta harrera
- haurrak zaintzea
- leku bateko jantzi bereizgarriak
- modak
- naturarekiko harremana
- herri musika, literatura
- justiziaren zentzua

- Ezer gehiago bururatzen al zaizu?

3. jarduera: Babel	
Helburua	Hizkuntzaz baliatuz pertsonen arteko komunikazioaren kontzeptuan sakondu.
Jarduera garatzea	Hizkuntza pertsonen arteko komunikazio elementu bat da. Munduan 6.912 hizkuntza ari dira elkarbizitzen (The Ethnologue-ren arabera). Ikasleei 5 pertsonen osaturiko taldeak eratzea eskatu. Ondoren jardueraren eranskina banatu eta letra ezberdinen izenak idaztea eskatuko zaie. • Zer dakizu hizkuntza horiei buruz? • Ba al dakizu zenbat hizkuntza hitz egiten diren munduan? • Zenbat hizkuntza hitz egiten dituzu zuk? Zeintzuk? Zergatik? • Ba al dakizu haien jatorria zein den? • Bila ezazu interneten hizkuntza ezberdinei buruzko informazioa eta taldeka bilketa lana egin, horrela ahalik eta hizkuntza gehiagori buruz informazioa pilatuz: non hitz egiten dira, zenbat pertsonen hitz egiten duten, ze bitxikeria dituen, nolakoa da bere alfabetoa, nondik datorren, etab. • Informazio guztia kartulina handi batean jarri. Marrazkiak ere egin ditzakezue.
Materiala	3. eranskina / Kartulina / Errotulkiak / Arbela / Internet erabiltzeko aukera ematen duen gela
	Ordubete gehi ikerketa egiteko denbora (dagoen denboraren arabera)
Oharrak	Jarduera ingeleseko klasean egiteko probestu dezakezue, eta www.ethnologue.com/ orrialdea aztertu. Web hau munduko hizkuntza biziei buruzkoa da. Ikerketa banakakoa izatea ere eska dezakezue, guztiek bilatzen dutela ziurtatzeko.

3. eranskina: Babel

ا	ب	ت	ث	ج
ح	خ	د	ذ	ر
ز	س	ش	ص	ض
ط	ظ	ع	غ	ف
ق	ك	ل	م	ن
	ه	و	ی	

A Alpha (al-fah)	B Beta (bay-tah)	Γ Gamma (gam-ah)	Δ Delta (del-ta)	E Epsilon (ep-si-lon)	Z Zeta (zay-tah)
H Eta (ay-tah)	Θ Theta (thay-tah)	I Iota (eye-o-tah)	K Kappa (cap-pah)	Λ Lambda (lamb-dah)	M Mu (mew)
N Nu (new)	Ξ Xi (zie)	O Omicron (om-e-cron)	Π Pi (pie)	P Rho (roe)	Σ Sigma (sig-mah)
T Tau (taw)	Υ Upsilon (up-si-lon)	Φ Phi (fie)	X Chi (kie)	Ψ Psi (sigh)	Ω Omega (oh-may-gah)

Alfabeto Urdu				
Aislada	Inicial	Media	Final	Valor
ا	ب	پ	با	a
آ	پ	پ	پا	b
ت	ت	ت	تا	p
ٹ	ٹ	ٹ	ٹا	t
ث	ث	ث	ثا	t
ج	ج	ج	جا	s
چ	چ	چ	چا	j
ح	ح	ح	حا	ch
خ	خ	خ	خا	h
د	د	د	دا	x
ڈ	ڈ	ڈ	ڈا	d
ذ	ذ	ذ	ذا	d
ر	ر	ر	را	z
ز	ز	ز	زا	z
س	س	س	سا	r
ش	ش	ش	شا	z
ص	ص	ص	صا	s
ض	ض	ض	ضا	sh
ط	ط	ط	طا	s
ظ	ظ	ظ	ظا	z
ع	ع	ع	عا	t
غ	غ	غ	غا	z
ف	ف	ف	فا	[ʔ]
ق	ق	ق	قا	gh
ك	ك	ك	كا	f
ل	ل	ل	لا	q
م	م	م	ما	k
ن	ن	ن	نا	g
ه	ه	ه	ها	l
و	و	و	وا	m
ی	ی	ی	یا	n
آ	آ	آ	آا	u,w
ا	ا	ا	اا	h
آ	آ	آ	آا	y
ا	ا	ا	اا	e

Alfabeto Wolof									
Consonantes							Vocales		
	Inicial	No inicial		Inicial	No inicial		Inicial	No inicial	Identificación Provisional
(a) [1]			w (8)			y (40)			a /
c (2)			l (9)			t (50)			ε °
m (3)			g (10)			r (60)			e ṣ°
k (4)			ḡg			ḡ (70)			ḡ ḡ
b (5)			ḡ			(80)			i \
mb			d (20)			n (90)			ḡ °
j (6)			nd			p (100)			o ṣṣ
nj			x (30)			Diacríticos			u ṣ
s (7)			h			Vocal larga		-	ḡ ḡ
						Vocal cero		c	
						Consonante doble		^	
Numeración 11 2 ḡ 3 ḡ 4 ḡ 5 ḡ 6 ḡ 7 ḡ 8 ḡ 9 ḡ 10 ḡ									

Erantzunak: Grafia txinatarra/ Idazkera arabiarra/Alfabeto grekoa/ Alfabeto Urdua/Alfabeto wolof
Iturria: Jarduera honen irudiak "google irudiak" orritik atera dira.

Oharra: Estali itzazue erantzunak eta oharra kopiak egiterakoan.

4. Jarduera: Zer ari zara jaten?	
Helburua	Aniztasuna jaten dugunaren bitartez aztertu
Jardueraren garapena	Jarduera hasi aurretik galdetu taldeari zer dakiten kontzeptu hauei buruz: ohiturak, modernitatea, aniztasuna, kultura artekotasuna, globaltasuna, independentzia, bidezko merkataritza, etab. Saia zaitetze hitz hauek panel handi batean antolatzen, mundu guztiak ikus ditzan. Gizarte bat pastel erraldoi bat bezalakoa da: osagai guztiak dira beharrezkoak. Plater batek ere, munduko edozein tokitan, bere herrikoak diren eta lurralde konkretu batean erraz aurki daitezken osagaiak erabiltzen ditu. Mundu globalak, inmigrazioak eta ohitura gastronomiko ezberdinen esportazioak munduko hiri askotan jatetxe italiar, txinatar, marokoarrak, etab. aurkitu ahal izatea egiten dute. • Pasa zaitetze 4. eranskinera eta 16 plateren izenak idaztea eskatu, jatorrizko herria edo herriak izendatuz. • Ariketa osatzeko informazio nahikorik ez baduzue, interneten bilaketa bat egin ezazue, bakoitzaren jatorria eta historia idatziz. • Probestu ezazue herrialde edo zonalde geografiko bakoitzaren berezitasunak ikasteko eta taldearekin konpartitzeko.
Materiala	4. eranskina/ Interneten sartzeko aukera ematen duen gela/arbela
	Ordu 1 + interneten bilaketa egiteko denbora.
Oharrak	Erantzunak: 1. Tacos- Mexiko / 2. Vitel Thoné- Argentina / 3. Torrijas- Espainia/ Aste santuko janari tipikoa / 4. Tabbulé- Libano / 5. Baclava- Zonalde arabiarra / 6. Sushi- Japonia / 7. Kebab- Turkia / 8. Cuscus- Magreb-eko zonaldea / 9. Pollo al curry- India/ 10. Feijoada- Brasil / 11. Panellets- Catalunya/ 12. Elur-orein haragia- Finlandia / 13. Arroz a la cubana- Espainia, nahiz eta jende askok Kubakoa dela pentsatu/ 14. Gallopinto (deitzeko beste modu batzuk: Costa Rica: Gallopinto; rice and beans Limón-en / Nicaragua: Gallopinto; rice and beans Caribe Kostan / Cuba: Moros y cristianos edo congrio / Puerto Rico: Congrio edo arroz con moros / República Dominicana: Moro / Panamá: Gallopinto / Perú: Tacu tacu / Colombia: Calentado / Venezuela: Pabellón criollo / El Salvador: Casamiento / Honduras: Casamiento eta rice and beans iparraldeko kolstaldean / Jamaica: Rice and peas / México: Pispote / 15. Bourek- Bosnia/ 16. Ravitoto- Madagaskar (Afrika). Aukera izan ezker, saioa sukaldaritzako klase praktiko batekin amaitu dezakezue, edo bestela bazkero/afari berezi bat antolatu, bakoitzak egindako zerbait eramateko.

1.

5.

9.

13.

2.

6.

10.

14.

3.

7.

11.

15.

4.

8.

12.

16.

5. Jarduera Kulturartekotasunezko maitasuna	
Helburua	Kulturartekotasuna bikotearengan
Jarduera garatzea	la denok ezagutzen dugu jatorri desberdineko pertsonez osaturiko bikoteren bat, edo bestela, kultura desberdinetan hazitakoak. - Hiru laguneko taldeak osatzeko eta "kalera ateratzeko" eskatuko diegu, haiek ezagutzen duten bikote bati elkarrizketa egiteko (hau da, jatorri desberdineko pertsonez osaturiko bati): elkarrizketaren bidez, aurkitu eta hobeki ezagutuko dituzte bikotearen bizikidetzan dauden elementu kulturalak. (Elkarrizketa: agiri erantsia) - Elkarrizketak ikasgelan irakurtzeko eskatuko diegu: ikasleek bikote bakoitzaren festuingurua kokatu beharko dute gainontzekoek horren berri jakin dezaten. - Elkarrizketa egunean argazki bat egiteko eskatuko diegu, ikasgelan erakusteko. - Interesgarria izan daiteke ikasleei eskatzea elkarrizketa esaldi edo iruzkin batekin laburtzeko: elkarrizketan ateratako esaldia izan daiteke, edo bestela, elkarrizketaturiko bikotearen harremana ongi erakusten duen "kontzeptu" nabarmen bat. - Idatzi laburpen-esaldi guztiak arbelean, bikoteen argazkiekin batera, eta iruzkindu itzazue denon artean.
Materiala	5. eranskina (elkarrizketarako galdetegia) + argazki-makina + grabagailua + papera + boligrafoa
	Elkarrizketa-denbora talde bakoitzaren arabera izango da. Ikasgelako denbora 1:30 min izan liteke
Oharrak	Galdetu talde bakoitzari esperientzia zer iruditu zaien eta uste ez bezalako gauzarik ikasi ote duten.

5. Jardueraren eranskina

Kulturartekotasunezko maitasuna

Elkarrizketa egiteko, jatorri desberdineko pertsonen osaturiko bikote bat bilatu beharko duzue; jarri haiekin harremanetan, elkarrizketa bat egin nahi diezuela esateko. Hitzordua jarri beharko duzue.

Nahi izanez gero, grabatu elkarrizketa grabagailu batekin eta, horrela, errazagoa izango da bikotekideen erantzunak aditzea. Egin galdera guztiak errespetuz eta eskatu baimena adeitasunez bikotearen bizitzaren inguruko gauzen gainean, bizikidetza nolakoa den hobeki ulertzeko.

Behin elkarrizketa bukatuta, idatzi ikasgelan azaltzea interesgarriak izan daitezkeen irudipen guztiak.

ELKARRIZKETAREN DATUAK

Data:

Bi pertsonen izenak:

Bi pertsonen jatorriak:

Bizitzaren laburpena (adina, sorterrria, prestakuntza, etab.)

Elkarrizketa:

1. Noiz eta nola ezagutu zenuten elkar?
2. Zer pentsatu zenuen ezagutu zenuenean?
3. Berdin izan zitzazun haren jatorria? Zergatik?
4. Azaldu zer ikuspegi desberdin zenuten gauza batzuen gainean.
5. Ba al dago zuen jatorri desberdinek eragindako pasadizorik (onik edo txarrik)?
6. Zer pentsatzen zuten zuen familiek? Zuekin bat zetozen ala ez?
7. Zuen ustez, antzekotasunak desberdintasunak baino gehiago dira edo alderantziz?
8. Zergatik pentsatzen duzu zure bikotekidea berezia dela?
9. Zer da zuentzat kulturartekotasuna?
Eskerrik asko!

Elkarrizketagileak:

Balorazioak- elkarrizketa egin ondoren:

6. Ariketa: Identitatea eta kidegoa

Helburua

Identitate eta kidego kontzeptuen arteko aldeak bereiztea

Jardueraren garapena	Pertsona oro jatorri jakin batekoa da, eta jatorri horrek nolabaiteko identitatea ematen dio, jaioterriaren moldeen arabera holako edo halako erroez janzten du. Alabaina, bizitzaak berak batzuetan nahitaez dakartzan joan-etorrien ondorioz, pertsonak beste talde batzuetako kide bihurtzen dira, eta, ondorioz, beren identitatea aberastu eta konplexuago bihurtzen da. • Amin Maalouf-en testua irakurtzeko eta diogenari buruz hausnarketa egiteko eskatuko diegu ikasleei. • Jarraian, nork bere jatorrian, eta beren ustetan zein taldeetako kide diren pentsatzeko eskatuko diegu. • Nork bere buruari pentsatu duena besteei kontatzeko eskatuko diegu, bateratze-lana eginez. Eztabaida galdera honen inguruan bideratzen saiatuko gara: zein alde ikusten duzue identitate eta kidego kontzeptuen artean?
Materiala	6. eranskina
	Norberaren hausnarketa: 30 minutu Bateratze-lana: 30 minutu
Oharrak	Jarduera osatu egin daiteke hainbat gizataldetako kide izan diren pertsona ezagunen argazkiak bilatuz. Ikasle batzuen bizitza eta gorabehera pertsonalak ere lagungarri izan daitezke.

6. Eranskina: Identitatea eta kidegoa

"1976an Libanotik atera eta Frantzian ezarri nintzenetik, sarritan galdetu didate –asmorik onenarekin galdetu ere– ea frantsesago edo libanoarrago sentitzen naizen. Eta nire erantzuna beti berbera da: berdin sentitzen naiz bata zein bestea (...). Horregatik, eta galderaren harira, hauxe azaltzen diet pazientzia handiz: Libanon jaio nintzela, eta bertan bizi 27 urte arte; nire ama-hizkuntza arabiera dela, eta arabieraz ezagutu izan nituela Dumas, Dickens eta Gulliverren bidaiak; eta nire arbasoen herri menditar hartan bizi izan nituela umetako pozak, eta entzun nituela gerora nobelak idazteko inspirazio-iturri izan nituen hainbat istorio eta pasadizo. Nola ahats nezake herri hori? Nola moztu bertara lotzen nauten erroak? Baina, bestalde, azken hogeita bi urtetan Frantziako lurretan bizi naiz, badira hogeita bi urte Frantziako ardoa eta ura edaten, egunero bertako harri antzinakoak ukitzen, hogeita bi urte nire liburuak frantsesez idazten, eta horregatik guztiagatik, nire bihotzean Frantzia ezin izango da inoiz lurralde arrotza izan. Orduan zer: erdi frantses, erdi libanoar? Ez, inolaz ere ez! Identitatea ez da zatikiez osatzen, ez da erdibitzen, ez da zatitzen, ez bitan, ez hirutan. Eta, hala ere, ez dut identitate bat baino gehiago, identitate bakarra dut (...). Gu guztiongan bat egiten dute hainbat kidegok".

Amin Maalouf

"Identities asesinas" liburuaren zatia. Madril: Alianza, 2009

Jarduerak

Gida honetan proposatzen dizkizuegun fitzez gainera, badira beste jarduera batzuk Giza Eskubideei buruzko kontzientzia sustatzen lagunduko dizuetenak; era horretan, hezkuntza-lana modu zabalagoan eta osatuagoan egin ahal izango duzue.

Giza eskubideekin zerikusia duten efemerideak

Giza eskubideen inguruko efemerideak didaktika eta hezkuntzarako erabiltzea oso egokia izan daiteke bizikidetzarako bakea behar dela azpimarratzeko; azpimarra itzazue, modu positiboan, giza eskubideekin zerikusia duten eta gainditu gabeko egoera batzuk gogorarazteko baliagarriak diren alderdi desberdinak.

Datak:

Haurren Eskubideen Nazioarteko Eguna, azaroaren 20a

Giza Eskubideen Eguna, abenduaren 10a

Bakearen Aldeko Eskola Eguna, urtarrilaren 30a.

...

Ikastetxe arteko ekintzak

Hainbat ikastetxek batera jarduerak egitea oso mesedegarria da ikastetxeetako profesionalen arteko lankidetzarako, eta gainera harremanetan jarriko ditu auzo eta herrietako neska-mutilak.

Elkartasun-kanpainak

Kanpaina bereziak oso baliagarriak izan daitezke gauzak elkarrekin banatzen ikasteko, axolagabeak ez izaten ikasteko, eta ikasleak Hirugarren Munduari laguntzen dieten GGKEekin eta berdintasuna eta justizia sustatzen duten erakundeekin harremanetan jartzeko.

Honako jarduerak egin ditzakezue: GGKEekin elkarlanetan aritzea eta proiektuetan parte hartzen duten boluntarioen lekukotasunak eskaintzea edo Giza Eskubideen aldeko kanpaina eta erakundeetan parte hartzea.

Ikastetxeen arteko korrespondentzia eta trukeak

Ikastetxeen artean korrespondentzia trukatzeko oso egokia izan daiteke beste errealitate batzuei buruzko komunikazio-premiak betetzeko, beste leku eta kultura batzuen inguruko jakin-mina pizteko edo beste hizkuntza eta kultura batzuen ikasketan teknika berezi moduan erabiltzeko.

Aukera ditzakegun harremanak:

Etengabeko korrespondentzia izan dezakezue maila bereko ikasgelen artean, Espainiako erkidego bereko beste ikastetxe batzuekin edo munduko gainerako lekuetako ikastetxeekin. Bereziki interesgarria da zenbait pertsonen "etsaitzat" hartzen dituzten herrialde edo lekuetakoak izatea.

Giza Eskubideei buruzko aldizkariak edo argitalpenak

Giza eskubideen defentsa sustatzen duten aldizkarietan idaztera anima ditzakezue; era horretan ikasleen lanak eta komunikazioak zabaltzen eta ezagutarazten lagunduko duzue. Idazketa oso egokia da ikerketa eta arte arloan ikasleen sormena bultzatzeko eta eskolan bertan kultura-ekoizpenak aurrera ateratzeko.

Antzerkia eta giza eskubideak

Antzerkiak gorputz adierazpena eta hizkuntza dramatikoa lantzeko aukera ematen du, eta aldi berean, ikasleek antzeztzen dituzten obrak abiapuntu harturik, gai jakin batzuei buruzko sentsibilizazioa ahalbidetzen du.

Antzerki-emanaldiak, txotxongilo-erakustaldiak eta abar proposa ditzakezue. Ikasleek berek sortutako testuak edo berdintasunari eta justiziarri buruzko beste obra batzuetako testuak erabil ditzakezue. Horiei buruz eta horietan agertzen diren sentimenduei buruzko iruzkina egin.

Ikastetxeko liburutegia

Bakea, gatazka eta giza eskubideei buruzko Haur eta Gazteentzako liburu aukeratuak eskaini behar zaizkie ikasleei irakurtzearen plazera eta pentsamendu kritikoa sustatzeko.

Proposatzen dizuegu liburu horietakoren bat irakurtzea eta gero foro bat egitea, edo bestela pertsonen eskubideen aitorpena sustatzen duten testuak sortzea.

Erakusketak:

Erakusketak oso egokiak dira, gai bat norberaren iritziaren arabera eta talde osoaren ikuspegi orokorraren arabera lantzeko aukera ematen baitute.

Beren edukiengatik interesgarriak diren gaiak aukera ditzakezue, eta horien berri emateko neska-mutilen sormena sustatzen duen moduren bat bilatu: adibidez, grafiti bat egin. Gero, sail desberdinetan sortutako lanak ikastetxeko guztiei aurkeztuko zaizkie. Komunikazio-bide gisa eta eskola-inguruneaz kontzientzia hartzeko bide gisa ere erabil daiteke.

Gure proposamenak: Kartelak, collageak, eranskailuak, marrazkiak, ikus-entzunezkoak. Bakea eta giza eskubideen defentsa aldarrikatu duten pertsonen buruzko erakusketak. Bakearen aldeko txiste grafikoaren bilduma

Lankidetza-jolasak

Didaktika eta hezkuntza helburuetarako erabiltzen direnean oso proposamen egokiak dira, jolas egite hutsaren atseginez gozatzen erakusten baitute, eta ez dago galtzailerik. Lankidetza eta komunikazio-modu desberdinak ezagutzen laguntzen dute. Giro aktibo, parte-hartzaile eta komunikatzailea sortzen laguntzen dute. Errealitatea ezagutzeko esperientzia eskaintzen digute.

Pedagogia, jolas, partaidetza eta sormenerako tresna gisa erabiltzen dugu. Giro positiboa sortzen laguntzen du. Jolas ez-lehiakorrek oso esperientzia onuragarria dira taldearentzat.

Jolas motak ²:

Finkapen, ezagutza, konfiantza, komunikazio, lankidetza eta gatazka-konponbiderako jolasak.

² Paco Cascón-en "La alternativa el juego 1 y 2" delakoan begira dezakezue.

Lankidetza-jolasak

Nork bere burua finkatzeko jolasak

Horien helburua da pertsonaren autokontzeptua garatzea eta taldean finkapen hori sustatzea. Pertsonen edo taldearen alderdi positiboak bultzatzen dituzte. Era berean, aukera ematen dute norberaren premiak ezagutzeko eta horiek giro egoki batean adierazteko, taldearen barruan onarpena eta integrazioa areagotzeko. (Ezaugarrien zerrenda, gaitasunen silueta, ondo egiten ditudan gauzak...)

Ezagutza-jolasak

Taldea osatzeko lehenengo urratsetako bat da; elkar ezagutzeko aukera ematen die parte-hartzaileei.

Nork bere burua aurkeztea eta gure gaitasunak eta zaletasunak azaltzea, baldintza jakin batzuk betetzen dituen norbait bilatzea, atsegin zaizkigun gauzen zerrenda aurkeztea, maizterren jolasa egitea gure izenak esanez...

Konfiantza-jolasak

Nork bere buruan eta taldean duen konfiantza probatzeko eta sustatzeko ariketa fisikoak. Aldez aurretik taldeko kideek elkar ezagutu behar dute.

Konfiantza garrantzi handikoa da: elkartasunezko jarrerak sustatzeko, ahalegin handiagoa eskatzen duen talde-lana prestatzeko, gatazkei aurre egin edo erabakiak hartzeko.

Bi baldintzatan oinarritzen dira: Taldearen barruan jarduteak sortzen dituen baldintzak: erreakzioak, bulkadak, beldurrak, esperientzia atsegingarriak. Besteekiko eta ingurunearekiko gure harremanaren ohiko erreferentzia-puntuak aldatzea.

Komunikazio-jolasak

Komunikazioa bizkortzeko helburua dute eta taldean norabide bakarreko hitz-komunikazioa hautsi nahi dute. Entzuketara aktiboa eta hitzezko komunikazioaren mezuaren zehaztasuna sustatzea. Hitzezkoa ez den komunikazioa eta harreman estuagoak eta irekiagoak bultzatzea.

Adibidez, marrazkia deskribatzea, mimikaren bidez zerbait asmatzea, mezu bera hainbat laguni ematea, papertxoak ematea...

Lankidetza-jolasak

Harreman lehiakorak gainditzeko baliabide garrantzitsuak dira. Jolas hauek helburu komuna dute eta sormenezko lankidetzarako espazio bat sortzen dute.

Lankidetzazko aulkiak, talde-antzezpenak...

Gatazkak konpontzeko jolasak eta teknikak

Helburua da horiek deskribatzen ikastea eta zergatiak, elkarreraginak, erreakzioak eta abar ezagutzea.

Gatazkak konpontzeko teknikak, rol-jolasak.

Jolasen ebaluazioa

Jolas bakoitzaren parterik garrantzitsuena da (metodo sozio afektiboa) horrek aukera ematen baitigu ikasleak bere buruarekin eta besteekin nola sentitu den aztertze eta konpartitzeko, jarduera aztertze (erreakzioak, sortu diren egoerak) eta eguneroko bizimoduan gertatzen diren antzeko egoerak balioesteko, nola konpondu diren eta zergatik ikusteko.

6. Egizu zerbait

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Globalizazioaren aurkako mugimenduak
Migrazioak
Giza Eskubideei buruzko baliabideak
Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza
Nazioarteko Elkartasuna
Emakumeak
Sindikatuak

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

Giza Eskubideen Aldeko ONUren Goi Komisariaren Bulegoa
Nazioarteko Amnistia Espainia
Marokoko Giza Eskubideen Aldeko Elkartea (AMDH)
Maiatza Plazako Amak Elkartea
Human Rights
Torturaren Aurkako Taldea
Equipo Nizkor: Giza Eskubideak Latinoamerikan
Maiatza Plazako Amonak
Human Rights Watch
Giza Eskubideen Aldeko Nazioarteko Federazioa
FIAN: Elikatzeko Giza Eskubidearen alde
INCHIRI: Giza Eskubideak Merkataritzan eta Inbertsioetan
Rigoberta Menchú Fundazioa
Maghreb des droits de l'Homme
San Pedro Nolasco GKE

Globalizazioaren aurkako mugimenduak

RCADE: Red Ciudadana por la Abolición de la Deuda Externa
Attac Nazioartekoa
Attac Madrid
Maastrich-eko Europaren aurkako mugimendua
Portoalegreko Munduko Gizarte Foroa 2002
Via Campesina
Erresistentzia Globaleko Mugimendua
Sevillako Gizarte Foroa
Europako Gizarte Foroa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Migrazioak

Zaragozako Abokatuen Elkargoko Atzeritarrei buruzko Web orria
Etorkinen Informazio eta Laguntzarako Taldea (GISTI-Francia)
SOS Racismo Madrid
Andalucía Acoge
IOÉ kolektiboa
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideei buruzko baliabideak

Giza Eskubideei buruzko Baliabideak Interneten Pangea
Zaragozako Unibertsitateko Giza Eskubideei buruzko Zerbitzaria
Pangea: Internet Solidarioa

Kontrainformazioa Nodo50
UNESCOren Bakearen eta Giza Eskubideen Aldeko Katedra
Granadako Unibertsitateko Kulturarteko Ikerlanetarako Laborategia
Bakerako Ikerketa Zentroa
Minesottako Unibertsitateko giza eskubideei buruzko baliabideak (gaztelaniaz)
Behartutako desagertuenak
MoveOnPeace
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza

Edualter
Apdhe-ren Bake Hezkuntza Mintegia
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Nazioarteko Elkartasuna

Intermon
Askapen Nazionalerako Fronte Zapatista
Sodepaz
Arabiar Kausaren Aldeko Elkartasun Batzordea
Kanal solidarioa
Garapenerako GKEen konfederazioa (CONGDE)
Fronte Polisarioaren Espainiako Ordezkaritza
ACSUR Las Segovias
Mugarik gabeko Medikuek
Saharar preso eta desagertuen aldeko elkarteak
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Emakumeak

Afganistaneko emakumeak
Emakumeak Sarean
Emakumeen Giza Eskubideen aldeko Plataforma
Espainiako Estatuko Erakunde Feministen Federazioa
Sexu Erasoen Biktimei Laguntzeko Elkartea
Afganistaneko Emakume eta Haurrentzako Giza Laguntza (HAWCA)
Andaluziako Emakume Progresistak
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Sindikatuak

ELA
SOC-MR
USTEA
CC.OO.
UGT
CGT
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Beste zenbait

Ecologistas en Acción
Kontsumitzaile eta Erabiltzaileen Konfederazioa
World Watch
Granadako Kontsumo Arduratsurako Kanpaina
Drogamenpekotasun eta Hiesarako federazioa - Esteka
Greenpeace
Bidezko Merkataritzaren Estatuko Koordinakundea
A pulso
Melillako iruzur eta ustelkeriaren aurkako plataforma
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

7. Gehiago jakiteko...

Sarean dauden hezkuntza-baliabideak

Arrazismoa eta Xenofobia: Kulturartekotasunaren gatazka Orientabideak.

URL: <http://www.pntic.mec.es/revista3/junio/entrecul.htm>

Manuel Méndez Santamaría

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua: Kulturartekotasuna diogunean inguru berean dauden kultura desberdinen arteko bizikidetza gatazkatsua adierazi nahi dugu. Ingurune hori kultura horietako bati dagokio, guk nagusitzat hartzen dugun horri hain zuzen, eta beste kulturak berriz, minoritarioak dira. Hezkuntza arduratsu baterako ondorioak.

Balioetan hezteak: bakerako hezkuntza

URL: <http://www.pntic.mec.es/98/diciembre/paz1.htm>

Manuel Méndez eta Pilar Llanderas

Ikastetxearen ikasketa-proiektuan arrazakeriaren eta jarrera xenofoboaren tratamendua eta aniztasunaren ezagutza sartzeko baliabideak.

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua

Bizikidetza hezkuntza-ingurunean: 1. Kulturartekotasuna. Alderdi Orokorrak. 2.

Gizarteratzea. 3. Intolerantzia. 4. Intolerantzia II

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/cpr.de.la.latina.carabanchel/convivir/interc.html>

Jesús Marín María Cabeza

Bizikidetzaren gaia aztertzeak proposamenak; Europako "Convivir es Vivir" deritzan nazioz gaindiko programaren barruan irakasleak prestatzea, ikastetxeetan bizikidetza hobea lortu ahal izateko.

Unitate didaktikoaren gida: Berdinak gara, desberdinak gara

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/igua-dif.htm>

Madrid-Mendebaldeko Hezkuntzako Lurralde Zuzendaritzaren Osabidezko Hezkuntzako irakasleek prestatua.

Kulturartekotasunaren inguruko gogoetak eta kontzeptu-azterketak eta jarduerak didaktikoetarako proposamenak. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

D.B.H.ko 4. ikasturteko Etika arloko programazioa.

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/ies.principe.de.asturias/Etica4.htm>

I.E.S. "Príncipe de Asturias". Lorca

Etika irakasgaia prestatzea Aniztasunaren zehar-gaia lantzeko.

Geure jostailuak egiten ditugu

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/juguetes.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Gerrakoak ez diren jostailuak egitea hondakinak erabiliz: Haur Hezkuntzarako lan-proposamena. Esperientzia honen bidez zeharkako hiru gai buruzko alderdiak landu daitezke, horien artean bakea.

Indioak gara. Mozorroak hezkuntza-baliabide gisa erabiltzea zeharkako gaiak lantzeko

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/disfraces.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Haur Hezkuntzarako lan-proposamena, Komunikazio eta Antzezpen Arloko Ingurune Fisiko eta Sozialaren Arloan sartua. Era berean, oso gida baliagarria da Zeharkako Gaiak dagozkien alderdi batzuk lantzeko, adibidez: berdintasuna, besteenganako begirunea, tolerantzia, ingurumenaren babesa.

GKEak Eskolan

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/ongs.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Hainbat GKEk prestaturiko hezkuntza-materialen bilduma hau Haur Hezkuntzako zeharkako gaiak lantzeko erabiltzen da. Material bakoitzarekin batera fitxa bat dator eta bertan haren interes didaktikoari buruzko iruzkinak agertzen dira.

Elkartasunean hezte

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/primaria/transversales/vaquita.html>

Mercedes García Ruiz, Javier Pérez Llorente, Alberto Rodríguez Felipe, Ruth Rodríguez Ríos, Rocío Segura Rodríguez, Ana María Suárez Gea eta Natalia Villalobos Vencelá. Bakerako Hezkuntzari dagozkion gaiak aztertzen ditu eta Jarduera Koaderno du ikasleentzat. Lehen Hezkuntzarako prestatua.

Film baten azterketa estetiko eta etikoa

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/paz2.html>

Marta Soria eta Pablo Arnau

M. Manchevski-ren "Before the Rain" filma aztertuz, nahi dugu ikasleek hizkuntza zinematografikoaren bidez jaso dituzten balio moralak (tolerantzia, elkartasuna, aniztasuna) bereganatzea, eta espainiar curriculumaren zeharkako gaiak buruzko gogoeta egitea. Material didaktikoen fitxategi trinkotuak ere eskura daitezke: I Eranskina, filmaren iruzkina egiteko gida. Kontakizun mitikoa genero humanistikoaren barruan, II. Eranskina, filma ikusteko gida: osagai teknikoak, formalak eta estetikoak. .

Desberdintasunen hiria, arrazakeriaren, xenofobiaren eta antisemitismoaren aurkako erakusketa

URL: <http://www.pntic.mec.es/pagtem/babel/>

Baruch Spinoza Fundazioa.

Argazki Erakusketa birtuala; gaiak ikasgelan aztertzeko beharrezko iruzkinak ematen ditu. Bere helburua da intolerantziatzko jarrerak eta jokabideak erakustea, gogoeta sustatzea eta jarrerak aldatzea. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

Informazioa eta baliabideak beste zerbitzari batzuetan:

"Crece con Derechos" proiektua

URL: <http://www.ucm.es/info/quiron/crecer.htm>

Hezkuntza Fakultatea – Irakasleen Heziketa Zentroa – Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea

Oso material didaktiko interesgarriak dituen proiektu honen bidez haurrek beren eskubideei buruz kontzientzia handiagoa hartzea lortu nahi da. Ekimen horretan oso kontuan hartu da XXI. Mendeko Hezkuntzarako Nazioarteko Batzordearen Txostenaren gomendioa, aurrerapen teknologiko berriak ematen dizkiguten aukerak hobeto aprobetxatu behar direla baitio.

EDUALTER, Bake, Garapen eta Kulturartekotasunerako Hezkuntza baliabideak sarean

Katalana, galegoa, euskara eta gaztelania.

URL: <http://www.pangea.org/edualter/>

Hainbat eratako materialak (liburu eta artikuluen fitxak, bideoak, dokumentuak) Bakearen, Kulturartekotasunaren eta Garapenaren Hezkuntzarako. Material horien fitxategi trinkotuak eskura daitezke PDF formatuan.

Fundació per la Pau

Katalana, gaztelania, ingelesa

<http://www.pangea.org/perlapau/>

Dokumentuak eta baliabideak sarean, bereziki "Boletín de la Fundación por la Paz" argitalpena. Fundazioak Baliabide eta Dokumentazio Zentroa du eta hainbat mintegi antolatzen ditu, bakearen defentsa, desmilitarizazioa, indarkeria-eza eta elkartasuna aztergai hartuta.

Espainiako Gazteriaren Kontseilua (CJE)

URL: <http://www.cje.org/tolerancia/toleraindex.htm>

Material asko eta oso egokiak ditu eta fitxategi trinkotuak eskuratzeko aukera ematen du. CJEk era askotako edukiak eskaintzen ditu bere zerbitzarian: abian diren kanpainak, Aniztasunaren aldeko Agiria, Kulturarteko Hitzordua, Kulturarteko Jolasa, Albisteak, legegadapenak eta abar.

Kulturarteko Hezkuntza

Ingelesa, frantsesa, alemana eta gaztelania

URL: <http://www.solidar.org>

SOLIDARen Web orria. Erakunde honek Gizarte Ongizatea, Hezkuntza Iraunkorra eta Garapen Iraunkorra bultzatzen duten hainbat GKE elkartzen ditu. Europako Batasunaren laguntza du.

Gizarte Ingurunea

Gaztelania, katalana, euskara, alemana, ingelesa eta frantsesa.

URL: <http://www.entornosocial.es>

Argitalpen elektronikoa hau hainbat biztanle-talderekin (adinekoak, ezgaituak, adin txikikoak, emakumea, gaztea, etorkinak, bazterturik dauden pertsonak eta abar) lan egiten duten erakundeentzat eta gizarte-arreta eta zerbitzuak eskaintzen dituzten zentroentzat egina da.

Arrazismoaren aurka lanean ari diren GKEen arteko lankidetzak.

Ingelesa, alemana eta gaztelania.

URL: <http://www.fight-racism.org>

GKEen orrialdea, esteka, iritzi eta albisteekin.

Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Europako Batzordea, Europako Kontseilua.

Ingelesa eta frantsesa

URL: <http://www.ecri.coe.fr>

ECRIren orri ofiziala. Bere jarduerari buruzko dokumentu ofizialak ditu, datu soziologikoak eta hezkuntza-material oso egokiak (hezkuntza-paketeak, baliabide grafikoak eta bideo trinkotuak eskuratzeko moduan).

1997 European Year Against Racism

Gaztelania, ingelesa, alemana.

URL: <http://europa.eu.int/en/comm/dg05/1997/cover.htm>

Glosategia; arrazakeriari buruzko liburu eta filmen kritikak; arrazakeriaren aurkako borrokarako jardunbide egokiak: heziketa-ekimenak, esperientzien zabalkundea, hezkuntza-proiektua; Lehiaketak; Legeria; hori dena Europako eremuaren barruan.

Errefuxiatuentzako Nazio Batuen Goi Komisarioa – Nazioarteko Bulegoa

Ingelesa, frantsesa, alemana

URL: <http://www.unhcr.ch>

Unitate didaktikoak eta jarduerak prestatzeko moduluak, Hizkuntza eta Literatura, Arteak, Historia, Geografia eta Gizarte Hezkuntza arloetan. Lehen Mailako Hezkuntzako Hirugarren Ziklorako (10-12 urte) eta Bigarren Hezkuntzarako: dena ingelesez. Material batzuk frantsesez.

CIPIE, Inmigrazioaren Behatoki iraunkorra

URL: <http://www.eurosur.org/CIPIE/prensa.htm>

Espainiako prentsan, irrati eta telebistetan inmigrazioari buruz diotena aztertzen du. Hedabideei buruzko txosten interesgarriak; sarean argitaratuak.

“Desberdinak Gara, Berdinak Gara” dokumental-baliabideei buruzko gida. -0) Madrid, 1995

URL: <http://www.eurosur.org/RACIS/portada.htm>

Arrazakeria, Xenofobia, Antisemitismoa eta Intolerantziaren aurkako Gazteriaren Europako Kanpainaren Espainiako Batzordeak egindako gida da eta gai horietaz arduratzen diren pertsonen, hezitzaileen, ONGei eta oro har elkarte-mugimenduari beren lana egiteko tresna baliagarri bat emateko helburua du.

Secretariado General Gitano Elkarte

URL: <http://www.asgg>

Bibliografia, ikus-entzunezko material eta prentsako berri laburrei buruzko datu-baseak.

United for Intercultural Action European Network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees

Ingelesa

URL: <http://www.united.non-profit.nl/>

Arrazakeria eta diskriminazioaren aurkako borrokaren inguruko gaur egungo gaiak aztertzen dituzten informazio-liburuxka interesgarriak.

Errefuxiatuentzako Baliabideen Gida

URL: http://www.eurosur.org/IEPALA/guia_ref

Espainian errefuxiatuentzat lan egiten duten erakunde garrantzitsuenak identifikatu eta horietan eta beren zerbitzuetan jasotako informazioa zorrotz prozesatu ondoren osatutako gida da. Espainian errefuxiatu-egoera lege onartzeko aukera ematen duten tresna juridikoen bilduma eta errefuxiatuen eskubideen babesa bermatzen duten neurrien aplikazioa hartzen du bere barruan.

Revista Internacional de Ciencias Sociales

URL: <http://www.unesco.org/issj>

UNESCOK 1949. urtean sortu eta hiru hilean behin argitaratzen da aldizkari hau sei hizkuntzatan: Ingelesa, frantsesa, gaztelania, arabiera, txinera eta errusiera. Balio handiko datu-baseak ditu.

Manifiesto 2000

URL: <http://www.unesco.org/cpp/sp/index.html>

Nazio Batuen Batzar Nagusiak 2000. urtea Bakerako Kulturaren Nazioarteko Urte izendatu zuen eta UNESCOK horren inguruko jarduerak koordinatzen ditu mundu osoan. Bakearen Nobel Saridunek proposatu dute Bakearen eta indarkeria-ezaren kulturarako Manifiesto 2000 delakoa egitea, gizakiek dagokien erantzukizuna beren gain har dezaten: ez da deialdi bat, ez da goi mailako erakundeei helarazitako eskaera bat. Gizaki bakoitzak bake-kultura sustatzen duten balioak, jarrerak eta jokabideak benetan gauzatzeko duen erantzukizunari dagokio. Eraikuntza-lanetan.

Balioetan Hezteko materialak

Katalana eta gaztelania

URL: <http://www.xtec.es/recursos/valors/valors.htm>

Kataluniako Hezkuntzarako Informatika Programako zerbitzariaren orria da. Bere Datu Base bibliografikoak honako gaiak hartzen ditu: Kontsumoa, Giza Eskubideak, Garapenerako Hezkuntza, Bakerako Hezkuntza, Moralaren Hezkuntza, Bide Hezkuntza,

bi sexuentsako aukera-berdintasuna, Kulturartekotasuna, Ingurumena, Gogoeta etikoa, Osasuna, Sexualitatea eta Tutoretza. SENDERik (Herri Kulturarako Zerbitzuen Fundazioak) prestatu du.

Arazakeria, xenofobia eta antisemitismoari buruzko eta Arazakeriaren aurkako Europako Urteari buruzko ebazpena (1997) – B4-0045/97

URL: <http://www.europarl.es/correo/postales/racismo.html>

AFS-Kultura artekoa – Hezkuntza Orokorrerako Programa

URL: <http://www.afs-intercultura.org/index.html>

Moldaketa erraz batzuk eginda erabil daitezkeen material didaktikoak, gai hauek lantzeko: Giza Eskubideetan Hezte, Kulturarteko Hezkuntza, Boluntarioentzako Hezkuntza eta Kontzientzia orokorra.

Averroes, Andaluziako Hezkuntzarako Sare Telematikoa

URL: <http://averroes.cec.junta-andalucia.es/www/inmigrantes/enlaces.html>

Kulturartekotasun eta Hezkuntzari buruzko esteken bilduma interesgarria; informazioa erabili daitezkeen hezkuntza-mailak eta horiei buruzko baliabideak azaltzen dira.

Zeharkako Gaierako Programa – Hezkuntza eta Kultura Kontseilaritza – Madrilgo Erkidegoa

URL: <http://platea.pntic.mec.es/cam/srp/transversales/Transversales.html>

Funtsean, irakasleen prestakuntzarako ikastaro-eskaintzak dira.

Garapenerako hezkuntza, gatazkak eta era horretako beste gai batzuetan zuzenean lan egiteko eta jarduera zehatzak antolatzeako materialak.

Teknika eta estrategia didaktikoak

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak HEGOA: Bilbao, 1997. 172, 174, 176 eta 178. or.

Tekniken Koadernoak

"Eta zuk..., zer diozu? Proiektua, ACSUR-Las Segovias, garapenerako hezkuntza-arloa.- Madril, 1995

Nola prestatu gidoi didaktikoak?

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak. HEGOA: Bilbo, 1997. 154. or.

Irudi batekin egin ditzakegun lanen zerrenda

Pedro Saez. Gatazken Gakoak. Garapenerako hezkuntza-gida didaktikoak. CIP: Madril, 1997.76-77 or.

Argazki-erakusketak

Nola prestatu "Mundu bakar bateko astea"

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1977. 11-13 or.

"Munduaren egoera" lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 14-17 or.

Gazteen eskubideen enkantea lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 20-26 or.

Mina-joko polemikoa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril 1997 31-36 or.

Haize-arrosa

Jarduerak

- [Albatros. Kultura desberdin batekin topo egitea. Kultura-aurreiritziei buruzko jarduera](#)
- [AVE trena. Indarkeriarik gabeko ekintza-metodoak pentsatzeko jarduera. Roleplaying](#)
- [Kulturarteko aniztasunerako jarduera. Kulturartekotasuna](#)
- [Jarduera. Marginazio-estereotipoak.](#)
- [Ikus-entzunezko Baliabidea: "La clase dividida" bideoaren erreferentzia. Ikuspegi sozio-afektiboa.](#)

Giza eskubideen aldarrikapen unibertsala

Hitzaurrea

Kontuan izanik munduko askatasuna, justizia eta bakea giza familiako kide guztien berezko duintasunean eta eskubide berdin eta ukaezinetan oinarritzen direla;

Kontuan izanik giza eskubideak ez ezagutzearen eta gutxiestearen ondorioz, giza kontzientziari irain egiten dioten basakeriak gertatu izan direla; eta gizon-emakumeek, beldur eta gabezia orotik aske, hitz egiteko askatasuna eta sinesmen-askatasuna izango dituzten munduaren etorrera aldarrikatu dela gizakiaren helburu nagusi;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela giza eskubideak zuzenbidezko erregimen batek babestea, gizakia-tirania eta zapalkuntzaren aurkako azken irtenbidea den matxinadara jo beharrean aurkitu ez dadin;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela, baita ere, herrialdeen artean harreman lagunkoiak bultzatzea;

Kontuan izanik Nazio Batuetako kide diren herriek gizakiaren oinarritzko eskubideetan, gizakiaren duintasun eta balioan eta gizonen eta emakumeen eskubideen arteko berdintasunean duten fedea tinko azaldu dutela Agirian; eta, askatasunaren ikuspegi zabalago baten barruan, gizarte aurrerakuntza sustatzeko eta bizitza-maila jasotzeko erabakita daudela adierazi dutela;

Kontuan izanik Estatu Kideek, Nazio Batuen Erakundearekin elkarlanean, gizakiaren oinarritzko eskubide eta askatasunen begirune orokorra eta eraginkorra ziurtatzeko hitza eman dutela;

Kontuan izanik emandako hitz hori osotasunean betetzeko garrantzi handikoa dela eskubide eta askatasun horiek berdin ulertzea;

BATZAR NAGUSIAK
GIZA ESKUBIDEEN ALDARRIKAPEN
UNIBERTSAL HAU EGITEN DU

Herri eta nazio guztiek izan beharreko jomuga legez, bai norbanakoek eta bai erakundeek. Aldarrikapen honetan etengabe oinarrituta, alde batetik, eskubide eta askatasun hauen begirunea bultzatzen irakaskuntzaren eta hezkuntzaren bidez eta, bestetik, nazio mailan eta nazioarte mailan arian-arian neurriak hartuz, era eraginkorrean eta orokorrean ezar daitezkeen ziurtatzeko, bai elkarkide diren estatuetako herrien artean eta baita horien eskumenpean dauden lurraldeetan ere.

1. atala

Gizon-emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu beharra dute.

2. atala

Gizaki orori dagozkio Aldarrikapen honetan adierazitako eskubide eta askatasunak, eta ez da inor bereziko arraza, larru-kolorea, sexua, hizkuntza, erlijioa, politikako edo bestelako iritzia, sorteria edo gizarteko jatorria, ekonomi maila, jaiotza edo beste inolako gorabeheragatik.

Ez zaio begiratuko gainera, pertsona zein herrialde edo lurraldetakoa den; ezta hango politikari, legeei edo nazioarteko egoerari, nahiz eta herri hori burujabea izan, besteren zainpeko lurraldea, autonomiarik gabea edo nola-halako burujabetasun-mugak dituen.

3. atala

Norbanako guztiek dute bizitzeko, aske izateko eta segurtasunerako eskubidea.

4. atala

Inor ez da izango besteren esklabu edo uztarpeko; debekatuta dago esklabutza eta esklabuen salerosketa oro.

5. atala

Ezin daiteke inor torturatu, ezta inori zigor edo tratu txar, anker eta lotsarazlerik eman ere.

6. atala

Edozein gizon-emakumek du, nonahi, lege-nortasundun dela aitortu diezaioten eskubidea.

7. atala

Gizon-emakume guztiak berdinak dira legearen aurrean eta denek dute, bereizkeriarik gabe, legezko babes izateko eskubidea. Denek dute Aldarrikapen hau hausten duen edozein bereizkeriaren aurka eta bereizkeria horren eragilearen aurka babes berbera izateko eskubidea.

8. atala

Pertsona orok du Konstituzioak edo legeek gizon-emakumeei aitortzen dizkieten oinarritzko eskubideak hausten dituzten ekintzetatik babesteko, norbere herrialdeko auzitegi aginpidedunetan errekurso eraginkorra jartzeko eskubidea.

9. atala

Inor ezingo da arrazoirik gabe atxilotu, preso hartu edo erbesteratu.

10. atala

Pertsona orok eskubidea du, berdintasun osoan, auzitegi burujabe eta alderdikieriarik gabean jendaurrean hitz egin eta zuzentasunez entzun diezaioten, nahiz bere eskubide eta betebeharrak erabakitzeke, nahiz bere aurkako salaketa penalak aztertzeke.

11. atala

1. Delituagatik salatutakoak eskubidea du errugabetzat jo dezaten, errudun dela legez eta jendaurreko epaiketan frogatzen ez den bitartean. Epaiketan bere burua zaintzeko berme guztiak ziurtatuko zaizkio.

2. Egintzak edo behar-uzteak izandakoan, herrialdeko edo nazioarteko legeriaren arabera delitu ez baziren, ezingo da inor kondenatu. Delitua egitean ezargarri den zigorra baino larriagorik ere ezingo zaio jarri.

12. atala

Ez dago arrazoirik gabe beste inoren bizitza pribatuan, familian, etxean edo postan eskusartzerik, ezta inoren ohore edo izen onari eraso egiterik ere. Nornahik du eskusartze edo eraso horien aurka legezko babesa izateko eskubidea.

13. atala

1. Pertsona orok du joan eta etorri aske ibiltzeko eskubidea eta Estatu baten lurraldean bizilekua aukeratzekoa.

2. Pertsona orok du edozein herrialdetatik alde egiteko eskubidea, baita norberetik ere, eta norbere herrialdera itzultzekoa.

14. atala

1. Jazarpenik jasanez gero, pertsona orok du edozein herrialdetan babesa bilatu eta izateko eskubidea.

2. Eskubide horretara ezin izango da jo delitu arruntek sortutako auzibideko egintza baten aurka, ezta Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurkako egintzak direla ere.

15. atala

1. Pertsona orok du herritartasuna izateko eskubidea.

2. Inori ezingo zaio arrazoirik gabe herritartasuna kendu, ezta herritartasuna aldatzeko eskubidea ukatu ere.

16. atala

1. Gizonek eta emakumeek, ezkontadinetik aurrera, ezkontzeko eta familia aratzeko eskubidea dute, arraza, herritartasun edo erlijioagatiko inolako mugarik gabe; eta, ezkontzari dagokionez, eskubide berberak dituzte bai ezkontuta jarraituz gero eta bai ezkontza-lotura ezabatuz gero ere.

2. Ezkongaien baimen aske eta osoz ez bada, ez dago ezkontzerik.
3. Familia da gizartearen oinarri jatorra eta berezkoa, eta Estatuaren eta gizartearen babesa izateko eskubidea du.

17. atala

1. Pertsona orok du jabe izateko eskubidea, bakarka nahiz taldean.
2. Arrazoirik gabe, ez zaio inori bere jabegoa kenduko.

18. atala

Pertsona orok pentsamendu-kontzientzi eta erlijio-askatasunerako eskubidea du; eskubide horren barne da erlijio edo sinesmena aldatzeko askatasuna eta baita norbere erlijioa edo sinesmena bakarka nahiz taldean, jendaurrean edo pribatuan irakaskuntzaz, ihardueraz, kultuz eta aginduak gordez azaltzeko askatasuna ere.

19. atala

Gizabanako guztiek dute eritzi-eta adierazpen-askatasuna. Eskubide horrek barne hartzen du erlijioa eta sinismena aldatzeko askatasuna eta bakoitzaren eritziengatik inork ez gogaitzeko eskubidea, ikerketak egitekoa eta informazioa eta eritziak mugaririk gabe eta nolanahiko adierazpidez jaso eta zabaltzekoa.

20. atala

1. Nornahik du bakean biltzeko eta elkartzeko eskubidea.
2. Inor ezingo da behartu elkarte bateko kide izatera.

21. atala

1. Pertsona orok du bere herrialdeko gobernuan parte hartzeko eskubidea, zuzenean nahiz libre aukeratutako ordezkarien bitartez.
2. Pertsona orok du berdintasunez norbere herrialdeko funtzio publikoan sartzeko eskubidea.
3. Herriaren borondatea da botere publikoaren agintearen oinarria; borondate hori aldi-aldi egingo diren benetako hauteskundeetan adieraziko da. Hauteskundeok bozketa orokor eta berdinez eta isilpeko boto bidez egingo dira, edo boto askatasuna bermatzen duen beste bide batez.

22. atala

Pertsona orok du, gizarteko kide denez gero, gizarte-segurantzia izateko eskubidea eta, herrialdearen ahaleginaz eta nazioarteko laguntzaz, Estatu bakoitzaren antolaketa eta baliabideak kontuan izanik, norbanakoaren duintasunerako eta nortasuna garatzeko ezinbestekoak diren ekonomi, gizarte eta kultura mailako eskubideak asetuta izatekoa.

23. atala

1. Pertsona orok du lan egiteko eskubidea, lana aukeratzekoa, lanbaldintza bidezkoak eta egokiak izatekoa, eta langabeziaren aurkako laguntza jasotzekoa.
2. Pertsona orok du, bereizkeriarik gabe, lan beragatik lansari berbera jasotzeko eskubidea.
3. Lanean ari denak bidezko lan-saria eta aski zaiona jasotzeko eskubidea du, bai bera eta bai bere familia, giza duintasunari dagokion bezala bizitzeko bestekoa. Horretarako aski ez bada lansaria, gizarteko laguntzaren bidez osatuko da.
4. Pertsona orok du, norbere interesen alde egiteko, sindikatuak eratu eta

sindikatu kide izateko eskubidea.

24. atala

Pertsona orori dagozkio atsedenerako eskubidea, aisiarakoa, lanaldiaren iraupen mugatua izatekoa eta aldian-aldian ordaindutako oporrak izatekoa.

25. atala

1. Pertsona orok du bizimodu egokia izateko eskubidea, bai berari eta bai bere familiari osasuna eta ongi izatea bermatuko diena, eta batez ere janaria, jantziak, bizitokia, medikusorospena eta gizarte-zerbitzuak; eta baita lanik eza, gaixotasuna, elbarritasuna, alarguntasuna, zahartzaroa edo bizibidea nahi gabe galtzeko beste kasuren bat gertatzen denerako aseguruia izateko eskubidea ere.

2. Amek eta haurrek laguntza bereziak jasotzeko eskubidea dute. Haur guztiek, senar-emazteengandik nahiz ezkontzatik kanpo jaiotakoek, gizartearen babes berbera izateko eskubidea dute.

26. atala

Pertsona orok du hezkuntza-eskubidea. Hezkuntza dohainekoa izango da oinarritzko ikasketei dagokienez behintzat. Oinarritzko ikasketak egitea derrigorrezkoa izango da; heziketa teknikoa eta lanbiderakoa, orokorra; eta denek izango dute goimailako ikasketak egiteko aukera bera, norberaren merezimenduen arabera.

2. Hezkuntzaren helburua giza nortasuna guztiz garatzea izango da eta giza eskubideen eta oinarritzko askatasunen errespetua indartzea; herrialde, arraza eta erlijio guztien arteko elkar-ulertze, jasankortasun eta adiskidetasunaren alde egingo du; eta Nazio Batuen iharduna bultzatuko du, bakeak iraun dezan.

3. Gurasoek lehentasunezko eskubidea izango dute seme-alabei emango zaien hezkuntza mota aukeratzeko.

27. atala

1. Pertsona orok du eskubidea elkarteko kultur ekitaldietan aske parte hartzeko, artelanez gozatzeko, eta zientzi aurrerakuntzan eta horri darizkion irabazietan parte hartzeko.

2. Zientzia, literatura edo arte mailan egindako lanen egile diren pertsona guztiek dute horregatik eskubidea dagozkien interesak eta materialak babes dakizkien eskubidea.

28. atala

Pertsona guztiei dagokien eskubidea da, Aldarrikapen honetan azaldutako eskubide eta askatasunak era eraginkorrean garatuko dituen gizarte mailako eta nazioarteko ordena ezar dadin.

29. atala

1. Pertsona orok komunitatearekiko betebeharrak ere baditu, komunitatea baita bere nortasuna guztiz eta era askean garatzeko toki bakarra.

2. Pertsona orok, gainontzeko herritarren eskubide eta askatasunen begirunea ziurtatzeko eta gizarte demokratiko bateko moral, ordena publiko eta ongizate orokorreko bidezko eskakizunak betetzeko lege ezar daitezkeen mugak baino ez ditu izango dagozkion eskubide eta askatasunez baliatzeko orduan.

3. Eskubide eta askatasun hauetaz ezingo da inor baliatu Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurka.

30. atala

Aldarrikapen honetan jasotako ezertan ezingo da ulertu Estatuari edo talde edo norbanakoren bati Aldarrikapen honetan bertan adierazitako edozein eskubide eta askatasun deuseztatzeko ekintzak edo ihardunak burutzeko eskubidea ematen zaionik.

UMEAREN ESKUBIDEEI BURUZKO KONBENTZIOA

Nazio Batuen Batzar Orokorrak 1989ko azaroaren 20an onartua. Xedapen nagusien laburpena (Unicef Espainia).

1. Artikulua: Umearen definizioa

Ume bezala definitzen da gizaki oro bere jaiotzatik hasi eta 18 urte bete arte, adin hori baino lehenago adin-nagusitasuna lortzen ez badu behintzat.

2. Artikulua: Diskriminaziorik ez

Eskubide guztiak ume guztiei aplikatu behar zaizkie, inolako salbuespenik gabe, eta Estatuaren obligazioa da umea era guztietako diskriminazioetatik babesteko beharrezko neurriak hartzea.

3. Artikulua: Umearen interesak lehentasuna dauka

Umeari buruzko neurri guztien oinarrian, haurren interesak lehentasuna duela hartu behar da kontuan. Estatuari dagokio babes eta zaintza egokia ziurtatzea, gurasoek edota beste pertsona arduradunek horretarako gaitasunik ez dutenean.

4. Artikulua: Eskubideen aplikazioa

Estatuaren obligazioa da Konbentzio honetan onartutako eskubide guztiak eraginkorrak izan daitezen beharrezko neurriak hartzea.

5. Artikulua: Gurasoen gidaritza eta orientazioa

Estatuaren obligazioa da gurasoek eta baita familiartekoek ere umeari bere ahalmen eta gaitasunen eboluzioarekin batera doan orientazio emateko dituzten erantzukizuna eta eskubideak errespetatzea.

6. Artikulua: Bizi-iraupena eta garapena

Ume orok du bizitzeko eskubide intrintsekoa eta Estatuaren obligazioa da umearen bizi-iraupena eta garapena garantizatzea.

7. Artikulua: Izena eta nazionalitatea

Ume orok dauka jaiotzatik beretik izena edukitzeko eta baita nazionalitate bat lortzeko eskubidea ere.

8. Artikulua: Identitatea gordezea

Estatua behartua dago umearen identitatea babestera eta, behar izanez gero, berrezartzera, baldin eta umeari identitate horren zati bat edo bere osagai guztiak (izena, nazionalitatea eta famili mailako loturak) kendu izan balitzaizkio.

9. Artikulua: Gurasoen banantzea

Umearen eskubidea da bere gurasoekin bizitzea, banantzea umearen beraren interes gorenerako beharrezkoa gertatzen den kasuetan izan ezik. Umearen eskubidea da guraso biek zuzeneko harremana edukitzea, horietako batengandik edo baita biengandik ere banandua edo apartatua egonez gero. Estatuari dagokio alderdi honen erantzule izatea, banantzea berorren ekintza batek eragina gertatzen den kasuan.

10. Artikulua: Familia berriro elkartzea

Umeen eta baita berorien gurasoen eskubidea da atzerriko edozein herritatik irtetea eta bakoitzaren herrialdean sartzeta, beti ere familia berriro elkartzeko edota gurasoen eta seme-alaben arteko harremana mantentzeko.

11. Artikulua: Erretentzio eta traslado ez-zilegiak

Estatuaren obligazioa da traslado ez-zilegien kontra eta umeak atzerrian zilegi ez den moduan erretentitzearen kontra borrokatzeko beharrezko neurriak hartzea, bai hori egiten duena gurasoetako bat denean, edo baita hirugarren pertsona batek egiten duenean ere.

12. Artikulua: Umearen iritzia

Umeak bere iritzia adierazteko eskubidea dauka, eta baita iritzi hori kontuan hartua izateko eskubidea ere, haurrari dagozkion arazo guztietan.

13. Artikulua: Adierazpen-askatasuna

Ume orok du era guztietako ideiak eta informazioak bilatu, jaso eta hedatzeko eskubidea, beti ere hori egiten duenean beste batzuen eskubidearen kalterako ez baldin bada.

14. Artikulua: Pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasuna

Umeak pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasunerako eskubide osoa dauka, bere gurasoen gidaritzapean eta legeak ezarritako agindu eta mugen barruan noski.

15. Artikulua: Elkartzeko askatasuna

Ume orok du elkartzeko askatasunaren eskubidea, eta baita bilerak egiteko eskubidea, beti ere hori beste inoren eskubideen kontra ez baldin badoa.

16. Artikulua: Bizitza pribatuaren babesa

Edozein umek dauka bere bizitza pribatuan, bere familian, bere helbidean eta bere korrespondentzian beste inork muturrik ez sartzeko eskubidea eta baita bere ohorean erasotua ez izateko eskubidea ere.

17. Artikulua: Informazio egokia jasotzeko eskubidea

Komunikabide sozialek zeregin oso garrantzitsua betetzen dute umeei zuzendua dagoen informazioa, helburu bezala haurraren ongizate morala sustatzea duen informazioa, hedatzeko orduan. Herrien elkar-ezagutza eta elkar-ulermena, umearen kultura errespetatuz. Estatuaren obligazioa da puntu honen inguruan neurri sustatzaileak hartzea, eta umea, bere ongizaterako kaltegarria gerta daitekeen informazio eta material orotatik babestea.

18. Artikulua: Gurasoen erantzukizuna

Guraso bien erantzukizunik behinena umeen hazkuntza da eta Estatua beren eginkizun horretan beharrezkoa duten asistentzia ematera behartua dago.

19. Artikulua: Tratu txarren aurkako babesa

Estatuaren obligazioa da gurasoek edo haurren zaintzaz arduratzen den beste edozein pertsonak emandako tratu txarretatik umeak babestea eta horri buruzko neurriak, prebentzio-mailakoak nahiz tratamendukoak ezartzea.

20. Artikulua: Beren famili girotik aldenduak dauden umeen babes

Estatuaren obligazioa da beren famili girotik aldenduak dauden umei babes berezia eskaintzea, atentzio familiarra ordeztuko duten zaintzen mesedea jasoko dutela ziurtatuz edota etxe edo egoitza egoki baten ezarriak izango direla ziurtatuz, beti ere umearen jatorri kulturala kontuan hartuz.

21. Artikulua: Adopzioa

Adopzioa edo umeordetza ezagutu, onartu eta/edo baimentzen duten Estatuetan, beti ere umearen interes gorenak edukiko du lehentasunezko kontsiderazioa, adopzioa onargarria dela ziurtatzeko beharrezko garantia guztiak bertan biltzen direla segurtatuz, hala nola baita agintari eskudunen baimena ere.

22. Artikulua: Ume errefuxiatuak

Babes berezia eskainiko zaie errefuxiatutzat jotzen diren umei edota errefuxiatuaren estatutua eskatzen dutenei, eta Estatuaren obligazioa da erakunde eskudunekin lankidetzan aritzea, aipatu babes eta asistentzia hori garantizatzeko.

23. Artikulua: Ume ezinduak

Mentalki edo fisikoki ezinduak diren umeek, beren autoaskitza eta erabateko gizarte-integrazio aktiboa lortzera bideratuak dauden zaintzak, hezkuntza eta trebakuntza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

24. Artikulua: Osasuna eta zerbitzu medikoak

Umeek ahalik eta osasun-mailarik altuena gozatzeko eskubidea dute, zerbitzu medikoetara eta errehabilitazioko zerbitzuetara irispidea edukitzeko eskubideaz gain, arreta berezia jarritz osasunaren lehen mailako atentzioarekin, zaintza prebentiboekin eta haur-hilkortasunaren beherakadarekin zerikusia dutenengan. Estatuaren obligazioa da umearen osasunarentzat kaltegarriak izan daitezkeen usadio eta ohitura tradizionalak desagertzera bideratuak dauden neurri egokiak hartzea.

25. Artikulua: Internamenduaren aldizkako ebaluazioa

Osasun fisiko edo mentalaren atentzio, babes edo tratamendurako agintari eskudunen aginduz internatua izan den umeak bere internamendu hori eragin zuten baldintza eta xehetasun guztien aldizkako berrikuspen eta ebaluazioa egiteko eskubidea dauka.

26. Artikulua: Gizarte-segurantza

Ume orok dauka gizarte-segurantzaren mesedea jasotzeko eskubidea.

27. Artikulua: Bizi-maila

Ume orok dauka bere garapenerako egokia den bizi-maila bat jasotzeko eskubidea eta gurasoen erantzukizun behinenetako bat da hori haurrari eskuratzea. Estatuaren obligazioa da erantzukizun hori asumitua izan dadin neurri egokiak hartzea, eta egiaz asumitua izan dadila egikaritzea, baita janarizko pentsioa ordainduz ere hori beharrezkoa gertatuko balitz.

28. Artikulua: Hezkuntza

Ume orok du hezkuntzarako eskubidea eta Estatuaren obligazioa da gutxienez ere lehen mailako hezkuntza doakoa eta derrigorrezkoa ziurtatzea. Eskolako diziplina aplikatu arren ere umearen duintasuna errespetatu egin beharko da, gizakia den heinean.

29. Artikulua: Hezkuntzaren helburuak

Estatuak onartu behar du hezkuntza umearen nortasuna eta gaitasunak garatzera bideratu behar dela, haurra bizitza heldu aktiborako prestatu ahal izateko, oinarritzko giza eskubideenganako errespetua sustatuz umearengan, eta norberaren balio kultural eta nazional propioenganako nahiz bereaz bestelako zibilizazioenganako errespetua garatuz.

30. Artikulua: Gutxiengoetako edo populazio indigenoetako umeak

Gutxiengo jakin bateko umeek nahiz populazio indigenoetako umeek beren bizitza kultural propioa edukitzeko, beren erlijio berezia praktikatzeko eta beren hizkuntza propioa erabiltzeko eskubidea dute.

31. Artikulua: Aisia, jolasa eta kultur jarduerak

Umeak aisiarako eta jolaserako eskubidea dauka, eta baita jarduera artistiko eta kulturaletan parte hartzeko ere.

32. Artikulua: Adin txikikoen lana

Estatuaren obligazioa da umea bere osasun, hezkuntza edo garapenarentzat kaltegarria gerta daitekeen edozein lan egikaritzetik babestu edo begiratzea; baita enplegu batean onartua izateko gutxieneko adinak ezarri eta berorren baldintzak arautzea ere.

33. Artikulua: Estupefazianteen erabilera eta trafikoa

Umearen eskubidea da estupefazianteen eta substantzia psikotropikoen erabileratik babestua izatea, eta substantzia horien produkzioan edo banaketan nahasiak egon daitezen eragozteak.

34. Artikulua: Esplotazio sexuala

Umeak esplotazio eta abusu sexualetatik babestua izateko eskubidea du, eta eskubide horren barruan sartzen dira prostituzioan edota usadio edo praktika pornografikoetan erabiliak izatea.

35. Artikulua: Umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa

Estatuaren obligazioa da umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa galarazteko eta prebenitzeko beharrezko neurri guztiak hartzea.

36. Artikulua: Bestelako esplotazio-forma batzuk

Umearen eskubidea da 32, 33, 34 eta 35. artikuluetan kontuan hartuak izan ez diren bestelako esplotazio-forma guztien kontrako babesak jasotzea.

37. Artikulua: Tortura eta askatasun-gabetzea

Ezein ume ez da torturatua izango, ezta tratatu krudel, anker edo bihotz-gabekorik jasango, heriotza-zigorrik, betirako presoaldirik edota atxilotze nahiz gartzeleratze legez kontrako edo arbitrarioz ezarriko ere. Askatasun-gabetua izan den ume oro gizatasunez tratatua izango da, helduengandik aparte mantendua egongo da, bere familiarekin harremanak edukitzeko eskubidea gordeko du eta asistentzia juridikoa eta bestelako laguntza egokiak berehala eskuratuko zaizkio.

38. Artikulua: Gatazka armatuak

15 urte bete aurretik umeak ezingo du zuzenean inolako liskarretan parte hartu ezta indar armatuek erreklutatua izan ere. Gatazka armatuen eragin eta erasanpean dauden ume guztiek babes eta zaintza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

39. Artikulua: Errekuperazio soziala eta bergizarteratzea

Estatuaren obligazioa da torturaren, gatazka armatuen, abandonuaren, tratu txarren edota esplotazioaren biktimak diren umek tratamendu berezia jaso dezaten neurri egokiak hartzea, haur horien erredukuperazio soziala eta bergizarteratzea ziurtatzeko.

40. Artikulua: Adin txikikoen justizia administratzea

Akusatua den edozein umek, edota legeak hautsi edo urratzeagatik errudun deklaratu den edozein umek bere oinarritzko eskubideak errespetatuak izan daitezzen eskubidea dauka, eta batez ere ekitatezko prozedura baten garantia guztiak aprobetxatzeko eskubidea, eta baita bere defentsa prestatu eta aurkeztu ahal izateko asistentzia juridikoa edota bestelako laguntza egokiak edukitzeko eskubidea ere. Posible denean, prozedura judizialetera ez jotzeko eta instituzio berezietan ez internatzeko ahaleginak egingo dira.

41. Artikulua: Indarrean dauden arauen errespetua

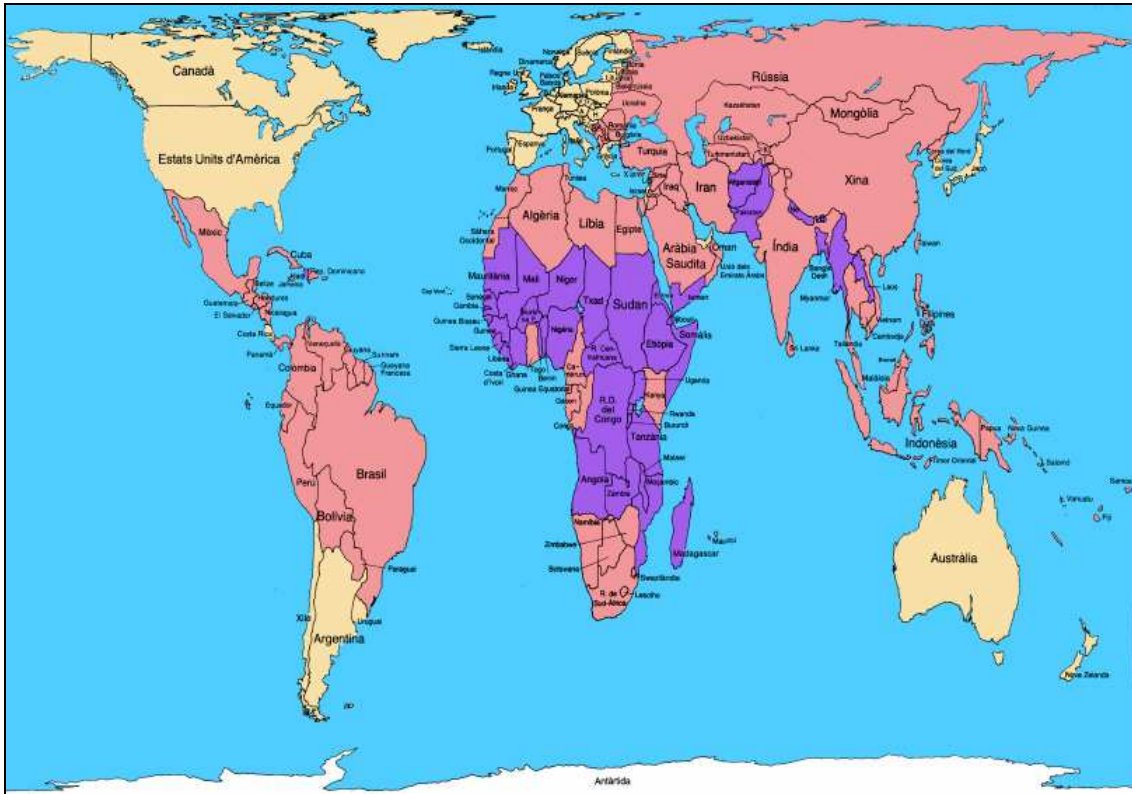
Nazioko lege batek edota Estatu horretan indarrean dagoen bestelako nazioarteko xedapen batek ezarritako arau bat Konbentzio honetako xedapen analogoa baino umearentzat faboragarriagoa gertatzen den kasuan, aipatu xedapen edo arau faboragarriago hori aplikatuko da.

Haurren Eskubideen gaineko Deklarazio Unibertsala

Laburbilduta eta modu errazean

1. Berdintasunerako eskubidea, arraza, erlijioa edo nazionalitatea edozein dela ere.
2. Babes berezi baterako eskubidea, osasuntsu eta libre hazi daitezzen fisikoki, mentalki eta sozialki.
3. Izena eta nazionalitatea edukitzeko eskubidea
4. Elikadura, etxebizitza eta medikuen zaintza egokia izateko eskubidea.
5. Fisikoki edo mentalki ezinduak diren haurrek eskubide izan behar dute hezkuntzarako, eta laguntza bereziak eman behar zaizkie.
6. Ulertuak eta maitatuak izateko eskubidea gizartearen eta familiaren aldetik.
7. Hezkuntza doan jasotzeko eskubidea. Dibertitzeko eta jolasteko eskubidea.
8. Arreta eta laguntza eskubidea arrisku kasuetan.
9. Lan-esplotaziotik abestu behar dira haurrak eta ezin dira abandonatu.
10. Solidaritatea, adiskidetasuna eta justizia sustatzen dituen hezkuntza jasotzeko eskubidea dute haurrek.

8. Peters-en Mapa

A ze mapamundi arraroa, ezta? Esan liteke irudia dokumentuan sartzean “desitxuratu” egin dela. Bada ez, mapa ondo dago; izan ere, munduaren itxura ondoen erakusten digun plano da. Orduan, zergatik ikusi ohi dugu zapalago? Normalean Mercator-en Mapa erabiltzen delako.

Mercator-en proiektzioa

Mercator-en mapa 1569. urtean sortu zen; garai hartan marinelek belaz lagundurik zeharkatzen zituzten ozeanoak, egurrezko itsasontzietan, izarrak gidari zituztela. Proiektzio horren arrakasta honela azal daiteke: bertan egindako edozein lerro zuzenek egiazko ibilbidea erakusten du, eta mapan markatutako angeluari itsasorratzaren bidez jarraituz, ondo nabiga daiteke. Herrialdeen itxura egiazkoa da, baina horien azalera berezkoa baino askoz handiagoa da latitude altuetan, Europan eta Iparramerikan, munduko aberastasun osoaren %80 kontzentratzen den herrialdeetan hain zuzen.

Peters-en proiektzioa

Mapa hau Arno Peters historialari eta kartografoak proposatu zuen Alemanian 1974an eta sekulako eztabaida piztu zuen. . Peters-en proiektzioa proiektzio zilindrikoa eta konformea zen, Mercator-ena bezala. Baina, aurrekoak ez bezala, matematikoki zuzentzen du altitude altuen distorsioa. Peters-en proiektzioak munduaren **irudi eurozentrikoa** baztertzen du. Eskalak gutxien desitxuratzen dituen proiektzioa da. Dauden proiektzio guztietatik bera egokitzen da ondoen munduaren benetako neurrietara.